

A'

MAGYAR KORONÁNAK

EREDETE és VISZONTAGSÁGAI.

Hiteles régi írókól ki-keresye.

Melly mint nem mindenütt találtatható rickaság közöltetik az Érdemes Olvasókkal.

Leg-elsőben is a' Magyar Nemzetnek eredetéről rövideden ezt kell megjegyezni, hogy a' Magyarok nem az el-fajult *Khánnak* Unokájától *Nemrótól* származtanak; hanem *Noénak* a' másik fiától *Jáfettól*. (A' mint *Szt. Hieronimus* ki-nyomozhatta) *Jáfetnek* fia vólt *Magog*, *Magognak* fia *Nemrod*, a' kiról a' Szent Írók is ugy emlékeznek, mint erős hadakozó és vadász emberről, *Nemrodnak* Felesége vólt *Eneth*, ettől született két fia *Hunor* és *Magor*, kiktől a' Hunnufok és Magyarok eredeteket vették. Mág is *Scithiában* *Magorinak* neveztetik a' maganyelvén ez a' vitézségéről mindenek előtt híres Nemzet. Lásd erről *Révai Péter* Commentatariusát.

A' Magyarok *Scithiából* ki-jöven, a' pogányi feletségben vakoskodnak vala, és *Gejza* Vezér idejében kezdett nékik a' *Jesus Kristus* Evangéliuma világoskodni: mert *Gejzának* Attya *Toxus*, a' *Keresztyéni* Névnek nagy ellensége vala, hanem *Gejza* és Felesége *Sarolta*, a' *Keresztyéni* Vallásra állottak, *Adalbertus* Prágai Püspök nékik nem csak az Evangéliumot prédikállotta, de minden Magyarok között leg-elsőben a' Szent *Keresztséggel* is meg-mosta őket. Igyekezte *Gejza* Vezér a' *Keresztyén* Vallást terjesztetni a' Magyarok között, de még akkor igen vastag lévén a' pogányi feletségnek homálya, tzeljät el-nem érhette,

hancu

hanem *Gejzának Fia Szent István*, a' ki született Krillus Urunk születése után 969 dik esztendőben, nagy buzgósággal és hasznos előmenetellel munkálódott a' Krillus Anyaszentegyházának gyarapításán; ő az Isten' Nevének tiszteletére Templomokat építtetett, azokban a' Krillus Evangéliumának világos szövétnékét meggyujtotta, Püspököket rendelt, és így kevés idő alatt az egész Magyar Nemzetet az Istennek esmérésére juttatta; mely idvesség fáradozásáért *Szent István* a' Romai Pápától Királyi Névvvel, a' Magyar Koronával és ahhoz tartozó drágaságokkal megajándékoztatott, a' mint itt alább bővebben meg fogjuk látni.

Ugyan ezen időben a' Lengyel-oroszági Fejedelem *Miesca*, vagy *Miccislaus* kezdette a' Keresztyén vallást terjesztetni a' Lengyelek között; kiről az iratik, hogy vakon születvén, hét esztendőskorában kezdett megjönni szeme világa, de ezt inkább úgy kell érteni, hogy a' Pogányi vakságban születvén, hét esztendőskorában kezdett a' Keresztyéni vallásra taníttatni. Ez a' *Miccislaus* tehát a' Krakkoviai Püspököt *Lambertusi* Romába küldvén, általa a' Pápától Királyi Nevet, méltóságot és Koronát kért magának és maradékinak; a' Keresztyén vallás mellett véghez vitt buzgóságáért. Már *Lambertus* Püspöknek a' Korona iránt jó reménység uyujtatott vala a' Pápától, midőn *Szent István*nak is Követje, Urunk születése után az ezredik esztendőben Romába megérkezett. *Africanus* vagy *Anastasius* a' Kalotsai Püspök küldetett vala ezen követtségben, a' ki mind tudományára, mind kedvelhető ékefen szóllására nevező jóságos ember lévén, határozott beszédében előszámlálta *Szent István*nak a' Keresztyén Vallás' terjesztésében tett fogamatosságát leírta, mely lok Népeket és Pogány Nemzeteket vezérlött az igaz hitre; azért a' Romai Szent széktől Apostoli áldásnak jeléül Királyi Koronát és méltóságot kér; mellyet méltán meg is érdemel. Ezen reménytelen örvendétes hírt halván a' Pápa, nagyon gme-örvendett, és a' Királyi Ko-

fontát, melyet a' Lengyel Fejedelemnek szánt va-
la, *Anasztásius* által Szent *Istvánnak* küldötte, és az
által Királyi méltóságra emelte; küldött a' Koroná-
val edgyütt egy kettős arany keresztet, kereszties
arany almát, Palástot, 's a' t. Igy szólván: „En
Apostoli Helytartó vagyok, ő pedig méltán *Krisztus*
Apostolának nevezethetik ki a' *Krisztus* nyáját oly
fok Juhokkal szaporította: azért küldöm neki ezen
Apostoli jeleket, hogy a' nyáját tovább is legeltes-
se “ *Lásd erről Schmeizel Márton Commentáriusát.*

De kérdésben forog itt az, hogy ki volt akkor
Rimai Pápa midőn az Apostoli Korona *Szent Ist-
ván Királynak* küldetetett? *Bonfinius* azt állítja,
hogy VII-dik *Benedek*: de inkább lehet *Chartuitti-
usnak* és *Baroniusnak* hinni, a' kik a' Koronának
küldését nem tsak hogy 2-dik *Serestely* vagy *Sil-
vester* Pápára viszik; hanem a' *Traguri* Archivum-
ban *Serestely* Pápának *Szent István* Királyhoz ak-
kor küldött Levelének párját is meg-találták; mely
ezeket foglalja magában. — „*Serestely* Püspök,
az Isten' szolgáinak szolgája, *Istvánnak* a' Magya-
rok Vezérének köszöntést és Apostoli áldást! —
„ Nemelségednek követei, nevezetesen a' mi ked-
ves Atyánk fia *Astrikus* a' Kolotsi Püspök, annál na-
gyobb örömmel töltötték meg sziveinket, és annál
könnyebben meg nyerték követségnek tizelját; a'
mennyivel inkább ohajtottuk, Istentől előre meg-in-
tetvén, azon előttünk esméretlen Nemzet' Követei-
nek hozzánk érkezését. Boldog követség! Mely
az Angyalnak megintése által, és az Istennek vé-
gezése által elébb meg vala határozva, mintsem mi
azt tudtuk volna! Valósággal nem az akarón sem
a' futón, hanem az Apostol szova-szerint a' könyö-
rűlő Istenen áll; a' ki tudja és ki nyilatkoztatja a'
letétségben mélyen el-rejtett dolgokat: mert vilá-
gosság vagyon ő-yéle, mely minden e' Világra jö-
vő embert meg-világosít. Először is tehát hálákat
adunk az Atya Istennek és a' mi Urunk *Jesus Kris-
tusnak*; a' ki a' mi időnkben e' földön fel-kereste
Dávidot Gejzának fiát, szive-szerint való emberét;

és környül-vette őtet mennyei világossággal, tá-
 masztotta őtet, a' Magyar Izráel népének legelteté-
 sére. Azután ditsérjük Hertzegségednek Istenhez va-
 ló kegyességét, és az Apostoli szent székhez műta-
 tott tiszteletét &c. &c. Azért ditséretes Fiu! Mi
 hozzánk és az Apostoli szent székhez intézett kéré-
 sedre, a' Királyi Novet, Koronát, és méltóságot,
 Elztergom Várocsával és más Püspökségekkel ed-
 gyütt az Istennek meg-intéséből a' mi Apostoli ál-
 dásunkal Te-néked, és maradékidnak örömeit meg-
 adtuk. És minthogy a' Te Hertzegséged Apostoli
 szent szolgálatot is tenni méltóztatott, prédikálván
 a' Krisztust, és hirdetvén az ő Evangéliumát; tehát
 a' Királyi Koronán és méltóságon kívül adjuk Te-
 néked ezen arany keresztet, melyet minnekutána
 törvényesen meg-koronáztatól, Apostolságodnak je-
 léül magad előtt hordoztass és hordoztathass; és
 azok is hordoztathassanak, kik Te utánad követ-
 kezendők lesznek. Utoljára a' Mindenható Istent,
 a' ki Tégedet a' maga népének igazgatására hi-
 vott, és minket meg-intett, hogy a' Lengyel Her-
 tzegnek szánt koronát Te néked adnók; imádjuk a-
 zért, hogy a' maga gyenge plántáit a' Te Orzá-
 godban, áldásának bővséges harmatjával öntözze;
 a' Te Országodat minden látható és láthatatlan el-
 lenségtől védelmezze; és Tégedet e' mulandó élet
 után el-hervadhatatlan koronával meg-ajándékoz-
 zon! Költ Romában, VI dik Kalendas Aprilis, vagy
 Mártziusnak 27-dikén Urunknak 1000-dik Elzter-
 dejében.

Továbbá az-is kérdésben forog, hogy: Valyon
 a' Magyar Koronát, és a' hozzá tartozó drágasá-
 gokat 2-dik *Silvester* Pápa maga készítette-e? vagy
 másunnan került fő-képpen a' korona Romába,
 és honnan került? Minthogy Görög irás; Görög ké-
 pek, és a' Nagy *Konstantinus* neve vagyón rá-mettz-
 ve, nem pedig az Apostoli tizmer; mint a' kereszt-
 tes arany almán, Királyi páltzán, és Paláston. A'
 felettébb buzgó régiség tsuda tétel; vagy talám köl-
 temény által is akart ezen koronának eredetére
 jut-

jutni; azt állítván, hogy nem emberi kéz dolgozta, hanem az Angyal hozta volna le az égből 2-dik *Silvester* Pápához, meg hagyván az Isten parancsolatjából hogy Szent *Ijvándunak* adassék. Ezen vélekedést a' kinek tettik, máig is hiheti. De más felől *Platina* históriát író, azon idő szakaszának történetei között *Silvester* Pápának élete' le-írásában emlékezik arról is, hogy a' Nagy *Konstantinus* első Keresztyén Tsászár a' Görög Birodalomban, a' Keresztyén Vallásnak igazságához vífeltető kegyes buzgóságának meg bizonyítására, egy drága gyöngyökkel ékesített arany Koronát küldött a' Romai Apostoli székeknek és akkor *Silvester* Pápának hogy viselje: *Silvester* Pápa az ajándékot elvette ugyan, de soha sem vífelte; mert illetlennek tartotta az Apostoli Főnek Királyi ékességet vífelni; hanem megelégedett tsupa Frigiai fejer füveggel. *Platinának* ezen le-írása hiteles; mindazáltal látsuk még azon környül-állásokat is, mellyeket *Révai Péter* említ a' Magyar Koronáról írt Kommentáriusában. — A' Nagy *Konstantinus* Tsászár sok helyeken Szentegyházakat Templomokat fundált, mellyekben az Idvezítőnek, a' Boldogságos Szűznek, és a' szent Apostoloknak képeiket, olyan forma munkával mint a' Magyar Koronán látzók, rendre rakatni parancsolta. Romában is a' *Lateránumi* Templom tetejére illy ezüst ékességet ajándékozott, mellyen az Idvezítő egy széken ülven, körülötte az Apostolok, láttatnak. A' Konstantinápolyi Apostoli Szentegyház is illyen készüllettel Királyi módon gazdagította. Hasonló munkával sok ezüst és arany pohárokat, tálakat, és egyéb szent edényeket készítettven, sok Eklésiáknak szentelt és ajándékozott, mellyeken ugyan azon munka láttzik, mint a' Magyar Koronán. Mely környülállások azt bizonyítják, hogy a' Magyar Koronát is a' Nagy *Konstantinus* Görög Tsászár tsináltatta; és mintegy a' 995-dik eszteendő tályban nem sokára a' Keresztyéni Vallásra állása után küldötte 2-dik *Silvester* Pápának ajándékba. Azt állítják némelylek, hogy nem

ajándékba küldötte volna *Konstantinus* ezen Koronát, hanem hadakozása lévén akkor *Konstantinusnak* a' Saracénusokkal, bátorságnak okáért küldötte Rómába a' Pápához gond-viselés végett, hogy azután ismét vissza-kérje: azonban a' Görög Valásra állás által meg-hasonlott a' Romai Szt. szék-től, és így a' Korona a' Pápánál maradt. De így kell az idöket öszve-vetni, hogy a' Saracénusok leg-először 1359 ben jöttek Európába hadakozni, 11-dik *Conslántinusnak* idejében; nem hadakozott hát Nagy *Konstantinus* soha a' Saracénusokkal, következésképpen nem küldhette a' Koronát a' Saracénusoktól való féltében Rómába) Külömben akár hogy került légyen ez a' Korona *Konstantinustól* Rómába, már az mind egy.

Azon vélekedés pedig, hogy a' Magyar Koronát nem *Konstantinus*, hanem a' Szent *István* kérésére maga *Silvester* Pápa készíttette volna, helytelennek láttzik; ugyan-is már ekkor *Konstantinus* elvölt szakadva a' Romai Anyaszentegyházról, egyenetlenségben volt a' Pápával, és így mi oka lett volna a' Pápának arra, hogy a' maga ellenségének a' Görög Uralkodónak Nevét, Görög nyelven metizesse ezen koronára? Avagy nem inkább Római vagy Déák betűket és rajzolatokat metizetett volna rá? Holott a' Romaiak eleitől fogva minden Templomokra, Pompás Épületekre, Emlékeztető Olzlopokra és a' meg maradandó egyéb drága Portékákra Déák nyelven és Római betűkkel szokták volt a' fellyül-írásokat tenni: melynek e' máig-is sok jeleit és maradványait láthatni: A' mi pedig a' koronához tartozó drágaságokat illeti: a' keresztes arany alma, Palást's a' t. hogy azokat *Silvester* Pápa maga készíttette a' Szent *István* Király számára, a' koronával edgyütt küldötte, azt minden körülállások bizonyítját, és hitelt érdemlő dolog.

Emlittsük még azt a' vélekedést-is, mely szertint némellyek a' fellyebb el-mondottak ellen, a' Magyar Koronának eredetéről azt állítják, hogy tellyességgel sem a' Korona, sem a' véle való drá-

gaságok *Silvester* Pápa által nem küldettek volna Szent *Istvánnak*; hanem valamelyik *Konstantinus* Görög Tsászártól került volna ez, az Erdelyi Vajdának kezére, és onnan jutott volna Szent *István*-hoz: de nem tudom ezen vélekedéssel minémű bizonyosságokkal lehetne támogatni, mert ámbár *László* Erdelyi Vajdának kezén fordúlt-is meg a' Korona, de *Ottó* Királytól vette vólta-el, és *Károlynak* vilzsa-adta, azért maradjon ez csak vélekedésnek. És elég légyen ennyi a' Koronának eredetéről; Látsuk már annak vilzontagságait.

A' Magyar Koronának vilzontagságai, mellyeken Szent István Király idejétől, vagy Urunk születése után az 1000-dik esztendőől fogva a' máig napig forgott.

Szorgalmatosan fáradozott abban Szent *István* Király, hogy a' Magyaroknak maga után jó Királyt hagyhasson, a' ki a' Koronának és Törvényeknek őltalmazója légyen: erre nézve a' maga fiát *Imrét* kit *Henrik* Tsászárnak testvérétől *Giseldától* nemzett vala, a' Keresztyéni Vallásban és Hazája' szeretetében igyekezte nevelni: de ez fel-serdült korában meg halálozott, és utánna csak hamar maga Szent *István* Király-is. E'-szerint szállott a' Királyság *Patrus Allemanusra*, a' Burgundiai Vezérnek *Gulielmusnak* fiára; a' ki kegyetlenkedni kezdett, és igyekezte Magyar-országot a' Német Birodalom alá hódítani, mellyért a' Magyarok tölle elidegenedvén, *Abát*, a' Szt. *István* testvér húgának fiát vállaltották Királyságra. *Aba* a' Magyarokkal *Pétertől* erőszakoson el-vette a' Koronát és Királyságot, magát pedig az Országból ki-üzte. Már ekkor elkezdődött a' Magyar Koronának kézzől kézre hányattatása; ugyan-is a' ki-üzetett *Péter* 3-dik *Henrik* Tsászárhoz folyamodot segítségör, *Henrik* nagy Haddal Magyar-országra jöven, *Abát* az Arabo folyó vizénél meg-verte, és a' Magyar Koronát-is kezére kerítette. Ditséretes vólta az ekkor *Henrikben*, hogy kezénél lévén a' Magyar Korona, azt az Országból el nem vitte, hanem a' Magyarokat

kat öszve-hivatván Székes-Fejérvárra, ott Pétert azzal újra pompáson meg-koronáztatta, és az Országgal meg-békéltette. Fogadása szerint jól viselte magát Péter eleinten, de nem sokára ismét elébbeni kegyetlenségére tért vissza: melyért elsőben szemvilágától, azután életétől meg-fosztatott. Másfelől *András* is maga katonái meg-ölték. Azonban *András* vette kezébe a' Királyságot és Koronát. *Henrik* Császár pedig, hogy Péternek halálát meg-boszolja, nagy haddal ismét Magyar-ország ellen indult: még pedig ekkor olly szándékkal, hogy a' Koronát el-vegye, és az Országot tsak Fejedelemséggé változtassa. De *András* Király minden éleséget úgy eltakarított útjából, hogy a' meg-éhezett Németek reménykedve kértek kenyeret *András*-tól vissza-menő útjokra; adott is *András* nékiek éleséget, de esküvéssel kellett *Henrik*nek fel-fogadni, hogy soha a' Magyarok ellen nem támad. *András* majd a' fiát *Salamont* 5 esztendő korában meg-koronáztatja, mellyet azután *Béla* Vezér *András*nak atyafia nem szenvedhetvén, a' Lengyel Királynak *Boleslaus*nak segítségével Mosonnál *Salamont* meg-gyözi, és a' Koronát el-ragadja: de *Béla*nak sem volt jó vége az erőszakoson ragadott Koronáért; mert 3 esztendő múlva magas Királyi széke le-törvén alatta, úgy meg-sérlette magát, hogy fehéiben nem sokára meg-holt. *Salamonnak* kezére másodszer birt a' korona, mellyel Pétsen meg-koronáztatott. *Salamontól* *Gejza* vette-el a' koronát. Azt írják a' Historicusok közüll némellyek, hogy *Gejzának* az öttse *László*, még a' *Bátyának* Királyságra jutása előtt, látott egy Angyalt az égből le-szállani, mellyet a' *Bátyának* *Gejzának* fejére tett. Innen neveztetik a' Magyar korona Angyali vagy égből le-szállott Koronának. De sietségünk a' Koronának nagyobb viszontagságaira, és mellőzzük el a' *Gejza* után volt Királyokat, kik a' Koronát békével viselték, noha ez időkben is a' sok vetélkedő Társak gyakran egymás kezéből ki-ragadozták, mint 3-dik *István* Királytól az öttse *László*, és en-
nek

nek 6 hónap múlva esett halála után, a' vak *Bé-lának* Fia *István* erőszakosan nyúlt a' Koronához. *Negyedik Béla* Királyt a' Kumánok és Tatórok-or-szágából kiűzván, azt tüzzel és vassal el-pusztították: *Béla* Auszriában, Dalmátziában, és az Adriá-tikum tenger szigeteiben 3 elztendeig bujdosott: az alatt a' Pogányok birták Magyar országnak nagy részét. De arról halgatnak minden *Historicusok*, hogy ekkor hol maradhatott-meg a' Korona bátor-ságban.

Leg-első bujdosása a' Magyar Koronának az Ország határán kívül volt 2-dik *András* Királynak halála után a' *Venceslaus* vagy *Ventzel* idejében. Ekkor 8-dik *Bonifácius* Pápa *Robertus* Károlyt a-karta az Ország' kedve ellen Magyar Királyá ten-ni: de a' Fő Rendek, hogy a' Király választásra való jufsokat fenn tarthassák, a' Tseh-országi Ki-rálynak 13 elztendős fiát *Venceslaust*, ki másként *Lászlónak* is neveztetett, hívták a' Magyar Király-ságra. Azonban *Robertus* Károly haddal közelget-vén Magyar-ország-felé, *Venceslaus* az érkezőben való veszedelmet az Attyának Budáról meg-írta, és segítségre hívta. A' Cseh Király nagy haddal serényen Pesthre jött, onnan által izent a' Fiához Budára, hogy másként szeme eleibe ne jöjjön, ha-nem Királyi ékességgel és koronázva. Vigyázatlanul meg-edgyeztek ezen a' Magyarok, és így a' Cseh Király 1304 dik elzteniűdében a' Koronát fiával együtt olly szin alatt, hogy a' veszedelemből hi-ragadja, el-vitte magával Tseh-országba, Prágába. A' Magyarok ekkor *Ottót* a' Bavariai Vezért vá-lasztották Királyjá, kinek leg-első gondja a' volt, hogy a' Koronát Tseh-országból vissza hozhassa. Nem tudatik, hogy *Venceslaus* pénzérté? *Ottónak* kérésére fenyegetéséreé? Vagy önként jó indulatból adta vissza a' Koronát. Elég az, hogy kezéhez kapván *Ottó* a' Koronát, egy elztergába tettett fa-tokba zárta, és azt valamely tselédjének gondvilc-lésére bizván, meg indult Magyar-ország-felé. A' tseléd nem tudván mi vagyoni a' fa-kulatsban, azt

egy

egy szíjjal a' nyereg kápájára függesztette, kevés
 gondja volt rá, és az utazásban észre sem vette
 mikor a' nyereg-kápájáról el. veszett. Az estvéli
 szálláson vette észre *Ottó*, hogy a' Korona sokolt
 simts; azért visszsa-térvén, más napon este-felé az
 ország útjában heverve találta-meg: különös Isteni
 gondviselés volt, hogy az úton járók azon fa-
 kulatsot fel nem vették az útról. Tsakugyan meg-
 találván *Ottó* a' Koronát, azzal szerencsésen Szé-
 kes-Fejérvárra érkezett, és ott meg-koronáztatott,
Robertusnak minden rá törekedő szándéka ellenis.
 Nem soká bírhatta *Ottó* a' Magyar Koronát; mert
 midőn az Országnak Tartományait rendre járná,
 a' Koronát-is magával hordozná, és barátság ke-
 resni Erdélyke-is bé-ment volna, az Erdélyi *László*
 Vajda, tölle a' Koronát el-vette, magát pedig tsm-
 lőtzhé tette, a' hol kéntelenségből a' Királyság-
 ról is lemondott. *Ottót* ugyan hamar el-botsátot-
 ta *László* Vajda, de a' Koronát két elzrendő mul-
 va nagy ajándékért, és a' Pápának sok fenyegeté-
 sére is hajolón adta vissza, mellyel első *Károly*,
 minekutánna a' Rakos mezején Királyságra válalt-
 tatott volna, Székes-Fejérvárrat meg-koronázza-
 tott. Ez időtől fogva a' Korona többnyire Vis-
 grádban tartatott. *Károly* után a' fia *Lajos* Király
 ditséretesen uralkodott. Majd ennek Leányától
Mariától, kitsiny *Károly* vette-el az Uralkodást,
 de *Károly* meg öletvén *Mariának* Férjére *Sigmond*
 Királyra szállott, a' ki egyszersmind R. Császárrá-
 is lett volt. *Sigmond* Császár a' maga Leányát
Erfébetet *Albert* Ausliriai Ertz Hertzegnek-adta Fe-
 leségül, és rá-beféltte a' Magyarokat, hogy *Al-*
bertet Magyar Királyságra válalttatták; ezen vá-
 lalttástól fogva esett a' Magyar Korona az Ausliriai
 Háznak birtokába, illy főmán:

Albert Király idejében vala a' Magyar Koro-
 nának őrzője *Paloch* vagy talám *Balog* György, ez
 meghalálózván *Albert* a' Feleségével *Erfébettel* est-
 gyütt gyorsan Esztergomba ment; ott a' Királyné
 a' többek között a' Koronát-is nézegetvén, azt el-
 rejtette.

rejtette és egy szolgálójának gondviselésére bizta. Az alatt *Albert* Király és egyfzersmind Tsáizár, *Amurátes* Török Tsáizár ellen táborban lévén, *Nefzmély* nevű Faluban meg-hólt, és a' Korona az *Özvegy Ersébetnek* álnok kezénél maradt; de azt senki sem tudta akkor. *Ersébeth* mingyárt Férjének halála után a' Fő Rendeket ölzve hivatván, arra kérte, hogy tölle ne-vegyék-el a' Királyságot, hanem segítségül válasszanak egy ideig való Királyt melléje. Majd az *Özvegy* Királyné Komáromban fiat szülvén, az Ország két-felé hasonlott, egy rész a' kised *Ladislau Posthumust* akarta meg-koronáztatni; más rész ellenben a' Lengyel *Vladislausnak* pártját óltalmazta. A' Királyné részéről más követek küldtettenek Lengyel-országba, hogy az élbeniek ne hívják-el *Vladislaust*, de azok már viszta nem akarván vonni szavokat, *Vladislaust* el-hozták magokkal. Az alatt *Ersébet* a' rejtett Koronát viszta lopatván, azzal az ölében síró *Posthumust* 4 hónapos korában meg-koronáztatja, mondván-el helyette az esküvést a' Tutora *Ulrik* Ciliai Gróf. A' koronázás után, ismét arra fordította *Ersébeth* álnokságát, mi-képpen kerithetné a' Koronát másodszor-is kezére? Azért a' Fő Rendekkel edgyütt maga is Vissegrádba megyen, a' Korona kiferésnek színe alatt. Tudta *Ersébeth* azt a' rendtartást, hogy minekelötte a' Korona a' maga ládájába bé-záratának, elsőben selyem ruhába bonyolitva bé-szokott petsételtetni; azért maga ajánlotta magát, hogy tzipra selyem ruhát ad annak bé-takarására; készítettet vala pedig alattomban egy olyan formájú és nehézségű, selyem ruhába bonyolitott portékát, mellyel a' szolgáló, a' ki elő-hozta a' selyem ruhát, és a' kinek a' Korona által adatott a' bé-bonyolitásra, fel-tserélte a' Koronát, és így ez a' tsalfa tsomó, Korona gyauánt el-petsételtetvén, el-záratott. Így írja-le ezt a' lopást *Gerárdus* Roo. A' szolgáló leány elébb állott gyalog a' Koronával, és arra vigyázott, hogy a' Béts-felé sietséggel utazó *Ersébetnek* által adhasza. Szájról szájra maradt

dott hír az Magyar-országban, hogy ez a' szolgáló a' Koronával bujdosásában sok keringő útakat tett, azt gondolván hogy mindenütt kergeti valaki, vetődött Sopron Vármegyében *Rabaköz* szigetébe-is, a' honnan a' Lelki-esméret üldözvén a' *Mihályi* kastélyba ment, nem meszfe *Kapu* Várához, a' hol a' Királynéval öszve-került. A' Királyné ezen várba tért-bé útazásában egy éjtszakai szállásnak színe alatt; de nem bátorkodott a' koronát azon éjtszakan magánál tartani, ne hogy ha keresni kezdik nálla találta-sék, hanem kiinn a' mezőn az Ország útja mellett egy fűz-fának udvábá tétette, és következő napon szekerebe vévén, 3-dik *Fridrik* Császárhoz Bétsbe vitte Fiával edgyütt 1441-ben, és a' koronát a' Császárnak harmadfél ezer forint-ért zálogba vetette.

Mikor a' Lengyel *Vladislaus* hadi népével Magyar-orzóra érkezett, már akkor a' Magyar korona Bétsben volt *Fridrik* Császár kezénél, melyet a' Magyarok akkor vettek észre, midőn *Vladislaus* meg-akarván koronázni, a' korona helyett egyebet találtak a' ládába zárva; azért a' mely koronával a' Szent *István*' képe a' Székes-Fejérvári templomban meg-va koronázva, azzal *Vladislaus* meg-koronázták. Ezt a' Sz. *István*' képének koronáját azután jó gondviselés alá tették, hogy ha az eredeti korona meg-nem találhatnák, ezzel-is a' következő Királyokat meg lehetne koronázni. Részes volt, némely historikusok szerint a' koronának *Ersébet* által lett ellopításában Gróf *Gara László*, akkori Horvát-orzági Bán, a' koronának fő-gondviselője, és *Ersébetnek* meg-hitt Tanács-adója; ezért is nem csak a' Vissegrádi Kommandánságot veltette-el, hanem a' Magyaroktól sok gyalázatos szemre hányált, sőt fogságot-is szenvedett. — Majd a' Várnai vezedelemben *Vladislaus* el-esvén, Királyságra választotta az Ország a' Bétsben lévő *Posthumus Lászlót*, és 3-dik *Fridrik* Császárhoz követeket küldvén, mint választott Királyt ki-kérte: de a' Császár az Ország' követeinek ezt felelte: „ A' Király még gyér.

gyermek, és alkalmatlan az Ország' igazgatására, azért nékie még a' Tsászárnak mint Atyáinak gondviselése alatt kell maradni: a' mi pedig a' koronát illeti, illő dolog hogy a' korona a' Királynál maradjon, a' kinek a' rendtartás szerint egyízer fejére tétetett; és így sem a' Királyt, sem a' koronát kinekem adta. " Ezt hallván a' Fő-Rendek, *Hunyadi János* Erdélyi Vajdát Ország-Gubernátarává tették, és rá bízák hogy a' Királyt a' koronával együtt *Fridrik* Tsászártól fegyver által vegye vissza. *Hunyadi* 12-ezerből álló haddal Auszáriában pusztítani kezdett; de ezzel csak azt nyerte, hogy *Fridrik* még vakmerőbben megkeményítette szívét. *Hunyadi János* a' Törökökön nyert sok győzedelmei és Belgrádnak mególtalmazása után 1456-ban megholt. Az Ifju *László* Királyt *Fridrik* lebotsátotta Magyar-országra, de ez a' Törököknek Belgrádhöz érkezéseket meg-hallván, vadászatnak izine alatt Budáról ismét vissza ment Bétsbe; a' honnan *Hunyadi Jánosnak* halála után le-jött Belgrádba, mikor *Hunyadi Lászlót* az *Ulrik* haláláért megölette. *Mátyás* pedig 1457-ben Prágába *Podiebrádi*hoz fogságra küldetett. Ismét Bétsbe vissza térvén az Ifju *László*, midőn a' Frantzia Királynak 7-dik *Károlynak* leányával lejendő menyegzőről gondolkoznék, hirtelen halállal megholt: a' mint iratik mérreg által. Ennek halála után az Ország *Hunyadi* vagy *Körvinus Matyáfi* választotta Királynak, a' ki akkor Prágában fogva lévén, el-tsudálkozott rajta, midőn öt *Podiebrádi* vatsora felett Magyar Királynak köszöntötte. Háza jöven *Mátyás* Király Magyar-országra, leg-első gondját is a' koronának vissza-vehetésére fordította, azért a' Várad Püspököt még két Fő-emberekkel Neustadtba vagy Béts Ujvárbá *Fridrik* Tsászárhoz küldötte, kik a' koronát némely elfoglalt Tartományokkal együtt visszakerjék, és ha vissza adni nem akarú, jelentsek, hogy a' Magyarok kéntelenek lesznek azokat fegyverrel is vissza venni. Vóbanak némely Irók szerint olly Magyarok, kik a' Tsászárt arra ösztö-

nözték, hogy a' koronát *Mátyásnak* viselje ne adja, minthogy nem Királyi Vérből való; hanem tartsa magánál és vállalja-fel a' Királyságot: ezen pártosoknak feje volt *Szilágyi Mihály*, *Hunyadi Jánosnének* testvére, a' ki *Mátyás* Királytól azután a' Huzti Várban fogságot is szenvedett. Őress válszszal botsátotta hát-el *Fridrik* a' *Mátyás* követteit; hanem mátsdiori követségre, *Albert* Szakszoni Választó-Főjedelemeck és 2-dik *Pius* Pápanak közben-járálokra azt ígérte a' Tsászár, hogy ha Magyarországnak 60 ezer forintokat fizet, mellyeket az ifju *László* Királynak nevelésére mondja vala hogy költött, tehát a' koronát viselje fogná adni. El-fogadta ezt az ajánlást *Mátyás* Király, és az országból a' pénz hamar fel-gyűjtetvén, *Vitéz János* a' Varadi Pülpök, *Ujlaki Miklos* az Erdélyi Vajda, *Paloch László* *Judex Curiae* és mások a' pénzt kezekhez vettek, 3 ezer szép Magyar lovaságnak kísérése alatt, a' koronának el-hozására Béts-Uj-Vár felé meg-indultak: kik mikor közelgetnének, *Fridrik* Tsászár bé-záratia a' kapukat, és kiizent hozzájok, hogy olly feles számmal nem követség-be, hanem Vár ostromlani szokás menni, azért csak a' Pülpök a' követekkel és 2-száz lovasokkal jöhetnek-bé a' Várba, a' többi lovaság távozzék el a' kaputól. Ez is meg-lévén, minekutánna *Paloch László* a' koronának eredetiségét egy drága könek-repedéséről meg-esmérte volna, le számláltatott a' 60 ezer forint, és a' korona el-hozatott 1464. dik Elztendőben. Nem lehet le írni az örömet és pompát, mellyel a' korna 23 elztendei büdosása után ismét Budára le-vitetett és nem soká azzal *Mátyás* Király meg koronáztatott. Némely Irók szerint *Mátyás* Király nem kéz pénzelt váltotta-ki *Fridrik*től a' koronát, hanem 60 ezer forintig zálogba vetette *Forchstein* és *Kolbersdorf* nevü Várakat, mellyeket sokáig birt az Auszriai Ház.

Ha Historiát volna tzelom most írni, *Mátyás* Királynak élete' le-írásában sok nevezetes dolgok találnék, mint: Bétsnek éhség és segyver által meg-

vételre 1487-ben; a' Törökön nyert sok győzedelmei 's a' többi: de látsuk most a' koronának viszonagságait. — *Mátyás* Király Bétsnek 5 elzendeig Ura lévén 1490-ben tsakugyan Bétsben megholt, kinek örök emlékezetü Tetemei Székes-Fejér Váratt illy koporsó-írás alatt nyugosznak.

*Corvini brevis haec Urna est, quem magna fatentur
Facta fuisse Deum, fata fuisse hominem.*

*Mátyás*nak halála után az ő nem törvényes ágyból való fia *Corvinus János* vette kezéhez a' koronát, az Ország pedig meg-egyezett vala a' Cseh-orlági *Vladislaus*nak választásán, a' ki nem kevés hadi néppel *Vilsegrádot*, a' hol a' korona tartatik vala oltromolni kezdette: mig ezek a' korona felett kotzódnak *Fridrik* Tsászár viszta veszi Bétset, sőt Magyar-országban is Székes-Fejér Várat és Sópront el-foglalja: ezt a' kárát vallotta az Ország a' korona feletti való kotzódásnak. *Corvinus János*nak a' Törökök segittséget ajánlottak a' korona' oltalmazására, de Hazája szeretetéből azt el nem vette, hanem rendelést tett a' korona örzőnek Magyar *Balásznak*, hogy a' koronát *Vilsegrád* Varával együtt *Ulászlónak* által adja; mely meg-esvén a' korona *Vilsegrádból* Budára' által vitetett, és ott *Lengyel Ulászló* meg-koronáztatott. Rendeltek pedig itt a' koronának örizetére *Orbán* (*Urbanus*) az *Egri Püspök*, és *Báthori István* *Judex Curiae*; és ettől fogva mindég két örzői vóltak a' koronának. — *Ulászlónak* halála után a' fia 2-dik *Lajos* jött az Uralkodásra, kit az Atyja még gyermek korában meg-koronáztatott vólt. Örzője vala ekkor a' koronának *Perényi Inrech* és *Zapolya János*. Majd a' Mohátsi veszedelemben maga *Lajos* Király is esvén, *Szulimán* Tsászár Budára' bé-mant, de onnan három réz oszlopoknál egyebet el nem vitt, hanem a' Várat épségben meg hagyta, és dolgára ment. *Zapolya János* sok Kurutzokat keze alá gyűjtván, és némely Fő-Rendeket maga pártjára hódítván, azoknak gyülekezetében magát Magyar Királyá tette;

4
X. 10. 20.
tette; és a' koronát Visegrádból el-hozatván meg is
koronáztatott. Azonban más-felől az Ország Pala-
tiouisa Ország Gyűlést hirdetett Székes-Fejervárra,
a' hol *Ferdinánd*, Királynak választatott és meg is
koronáztatott: ugyan-is *Perény Péter* meg-haragud-
ván *Zapolya Jánosra*, a' koronát *Ferdinándnak* ál-
tal adta vala. Azután *Zapolya* az Országból ki-
üzetvén, a' Török Portához folyamodott legittség-
ért. Kapott az alkalmatóságon *Szulimán* Tsászárr,
és nagy haddal Magyar országra jött. *Perényi Pé-
ter* az ellenségnek érkezését hallván, bátorságnak
okáért *Siklos Várából* a' koronával együtt *Sáros
Patak* felé indult; de útjában *Keserű Mihály* által,
a' ki *Zapolya Jánosnak* és a' Törököknek pártján
vala, el-fogatott; és életének meg-maradásáért a'
koronát által adta *Keserűnek*, ki által a' korona
Szulimán Török Tsászárnak kezére jutott 1525-dik
esztendőben: de *Szulimán* nem tartotta-meg magá-
nak, hanem a' Béts' olíromától vissza téréskor,
Zapolyát és a' Magyar Fő-Rendeket magához li-
vatván, *Zapolyának* által adta.

Zapolya Jánosnak halála után, az ő Felesége
Isabella Szulimán öltalma alá ajánlotta magát, és
kítsin fiát isjabb *Zapolya Jánost*, kiknek ugyan öl-
talmat ígért, de azután Buda várából ki-üzetie, és
igy *Isabella* vagy *Ersébet* a' fiával és a' koronával
együtt Erdélybe ment, magánál tartotta a' koronát
1552-ig, mikor a' *Ferdinánd* Tsászárral már ez e-
lőtt meg koronázott Királya kötétt egyezés-ízerint,
a' korona Erdélyből *Dobo Domoños* és *Báthori An-
drás* által Tokajig hozatott; ott pedig *Pallavicinniek*
és *Szerédinek* által adalott, kiket *Ferdinánd* küldött
vala a' koronának el-hozására. E' ízerint a' koro-
na 1552-ben Erdélyből Bétsbe vitetett. Némely
írók ízerint 1551-ben küldötte ki *Ersébeth* Erdély-
ből, akkor a' Po'soni várba tétetett, és onnan vi-
tette *Ferdinánd* 1552-ben Bétsbe.

Még *Ferdinándnak* életében a' fia *Maximilián*,
az Ország-Rendektől Királyságra választatott, és

az Atyja nékie a' koronát önként által adta. *Maximilián* hasonló-képpen a' fiának *Rudolfnak* által engedte, *Rudolf* Prágába vitte és ott volt a' korona 1608-ig, mikor tudniillik *Mátyás* Császár és majd 2-dik azon nevü Magyar Király, Magyar-országról, Ausztriából, és Morvából gyűjtött nagy Hadat *Turzó Györgynek* Vezérsége alatt Prága felé indított a' koronának vizsgálta hozására. *Rudolf* nem várta hogy erőszakkal kérjék a' koronát, hanem önként vizsgálta adta, mely elsőben Bétsbe, és onnan Posonyba, a' Magyaroknak igen nagy öfömére megérkezett *Érsebeth* napján 1608-ban. És ott 2-dik *Mátyásnak* meg egyezésbéől, *Révai Péter* és *Pálffy István* korona örzöknek, gondviseleésekre bízott.

Rudolf helyett következett 2-dik *Ferdinánd*, ki mikor 1608-ban meg koronáztatott, a' többek között arra-is meg esküdt, hogy a' Fő-Rendek akaratja nélkül a' korona az országból se általa se maradéki által többé ki-nem fog vitetni. De még azon esztendőben az Erdélyi Fejedelem *Bethlen Gábor* Tseh-országnak segítségére indulván *Ferdinánd* Császár ellen, Posony várát el-foglalá és a' koronát el-vévé. Majd az Uj Zolyomban tartott Ország-gyűlésében *Bethlen Gábor* Magyar Királyjá választott és abban meg-erősítetett; tsak a' koronázás vala hátra, de *Bethlen Gábor* önként nem akarta magát meg-koronáztatni, hanem a' Morvában Miklósvarán kötött béke-szerint 1622-ben vizsgálta adta; a' honnan 2 ezer fegyveresek és számtalan kísérek között előzőr Trentsénbe, majd Sopronyba hozatott; maga 2-dik *Ferdinánd* nagy pompával fogadta a' haza térő koronát, mellyet Posonyba vitetett, és elébbeni helyére zárva a' Korona-örzöknek gond-viseleése alá bízott.

Szüikségtelennek tartom már itt a' koronának alább kézről kézre jutását hosszafon le-írni, mint-hogy az a' Magyar Hazában különben is nem esmérten dolog; hanem az egymásból függésre nézve tsak kevés szóval lálsuk. — II-dik *Ferdinánd*, *Pázmánnak* és *Eszterházinak* jóvallásából, a' fiának

3-dik *Ferdinándnak* adta által a' Magyar Királyságot és Koronát, mellyel 1625 ben Sopronban meg is koronáztatott. Azonban az Erdélyi Fejedelem *Rákotzi György* zenebonája miatt a' korona elsőben Koináronba és onnan majd ismét Bétsbe vitétt. — Harmadik *Ferdinánd* még életében a' fiát 4-dik *Ferdinándot* tette Magyar Királyá 1647-ben: de ezt 7 esztendő múlva az Atyja eltemettetvén, a' málik fiát *Leopoldot* adta 1655-ben a' Magyaroknak Királyul. Ez a' *Leopold* vette vissza Buda várát a' Törököktől, tsendelítette-le *Tökölit*, és az Unokáját 1. ső *Josefet* megkoronáztatta 1687 ben Posonyban. Ennek a' *Josefnek* adatott legelsőben örökség-szerint a' korona, hogy maradékira is által mehelsen: de Fiu magzat nélkül meghalozván, az Anyja *Elconora* vette kezéhez a' Királyságot, és adta a' málik fiának 3-dik *Károly* Királynak, (vagy VI-dik *Károly* Tsászárnak) a' ki 1712-ben Május' 3-dikán Posonyban olly nagy Pompával koronáztatott meg, hogy annál pompásabb koronázás még az előtt volt. Nem is tsuda; mert lettek ugyan ő előtte Magyar Királyok Tsászárokká, de ez a' *Károly*, Tsászár korában lett Magyar Királyá. Ő alatta jött vissza a' Törököktől Temesvár, Belgrád, és Oláh-országnak egy része. Ő néki ajánlották megkoronázásakor az Országnak fő Rendei, hogy nem tsak fia ágon, de Leány ágyon is legyenek az ő maradéki a' Magyar koronának örökölsei; a' minthogy azután a' leányára *Mária Theresiára* szállott a' Királyság, a' ki 1741-ben meg is koronáztatott. — A' *Rákotzi* zenebonájától fogva, VI-dik *Károly* Tsászárnak Magyar Királyá lett koronáztatásáig többnyire Bétsben tartatott a' korona, hanem *Károly* nagy pompával bé tétette régi helyére a' Posonyi várba; az Ország-gyűlésében pedig meg-hataroztatott ekkor, hogy a' korona mindég a' Házában maradjon, hanem ha ellenség által bizonyos veszedelem fenyegetvén, a' Király az Országgal meg-edgyeznék az iránt, hogy hová kellessék bátorságnak okáért vinni: ekkor tehát ujjouan

két korona őrző fő Méltóságú személyek rendeltettek, azok erősen meg - eskettettek azon féltő drága kintsnek hiveségesen leendő őriztetésére.

Azóltá Po'sonyban békével maradott a' korona az 1784 dik éftendőig, mikor tudnillik II-dik *Joséf* Tsáfszár a' Pofoni Várat, és így a' koronának régi szállását Kis-Papok Szemináriumává változtatván, addig míg Ország-gyűlése tartatnék, melyben a' korona számára az Ország illendő helyet választana, a' két korona őrző Uraknak gondvifélése alatt Bétsbe fel-hozatta, és a' Tsáfszári Kints-tartó Házba tétette. Valának ekkor Korona-örzők Gróf *Keglevits*, és Gróf *Nádasdy* Urak, kik a' koronának fel-hozatásától fogva Bétsbe laktanak. Küldettek vala pedig Bétsből a' N. Magyar Testörzők Sergéből ezen 4 Hadnagy Urak: *Légát*, *Soth*, *Petkovits*, és *Zsitkovszki*. — Bétsben tartatott tehát a' Magyar korona 1784-től fogva, 1790-ben Febr. 18 dik napjáig, mikor tudnillik II-dik *Joséf* Tsáfszár ő Felsége, a' már harmadik éftendő-től fogva tartó Török háboru alkalmatosságával jobban-is meg-győződven, nem tsak a' Magyar Nemzetnek egész Europa előtt esméretes vitézségéről, hanem e' felett Királyához való igaz hiveségéről: a' Fő Rendeknek fontos okokkal támogatott Fel-irására, ezen éftendőben Január. 28-dik napján költ Kegyelmes Rendelésében, a' törvény' folyásának, az elébbeni lábra állítását, még ezen éftendőben Ország-gyűlésének tartatását, addig is pedig a' Magyar koronának Budára le-vitettetését kegyelmesen meg-határozta és parantsolta. Mely Felséges Rendelés szerint a' szent korona Bétsből Febr. 18-dikán ki-indittatott; a' mint annak Budára lett érkezését minden környülállásaival edgyütt itt a' lább bővebben láthatni.

Meg-tétetvén a' Magyar koronának le-vitelére szükséges Rendelések, Febr. 17-dikén, az az Szeredán ölzve hivatta Gróf *Pálffy* Károly fő Canc. Ur a' most itt Bétsben mülatozó Hazánk Báróit (Baronez Regni,) velek edgyütt, dél után a' Ts, 's Kir. Kints

tartó Házba ment; itt mindnyájoknak szemek láttára a' Magyar Koronát, Királyi Páltzát, kereszties arany Almát, a' Sz. István Palástját, és Kardját, a' *Mária Terézia* meg koronázásakorra készítettett drága köves Karddal együtt, azon üveg ajtajú Al-máriomból, mellyben állottak volt mind azok, ki vétette, és régi tartó Ládájokba bé rakatta, a' Ládát, mind a' három kulcsával bé záratta, és zárva a' Kints tartó Házban hagyta. Más nap, reggeli 8 órára, a' Kints tartó Ház előtt termettek 3 igen szép aranyos üveges hintaji Ő Felségének, mellyeknek mind egyikebe 6 6 posta ló volt fogva. Ezen kívül egy 4 lovas hintó. A' Pósta kotsisok is tsinoflan voltak öltözve. A' leg szebb hintó, a' Korona vitélére rendeltetett, mellybe 2 Udvari szolgáló Legények hozták azt le a' maga veres bársonnyal bé borított ládájában. A' láda mellett két felől, két Nemes Magyar Testörzők jöttek, ki vont karddal. Mihelyt ezek a' grádits ajtajához értek a' Koronával, leg ottan a' már lovon lévő két más Nemes Testörzők is kardot rántottak, 's a' Korona hintájához helyhették magokat. A' Korona hintájának belső két ülésére deszkák voltak nyújtva, 's azokta helyheztedődött, és hozzájuk le is tsattoltatott a' láda. E' meg lévén, indultak elől az egyik 6 lovas hintón *Soki Májor*, és *Dótzsi Kapitány Urak*, két Hadnagy Nemes Magyar Testörző Urakkal együtt; azután a' Korona hintaja, mellynek tsupán az első ülésén kívülről ült egy díszes öltözetű Udvari tseléd. A' hintó mellett lovaglott, maga vitézi öltözetében, két Ne. Magyar Testörző. A' harmadik 6 lovas hintó ültek a' két Korona Örzők, t. i. *G. Koglevits József*, és *G. Nádasdy Mihály Urak*, két Udvari Titoknok *G. Pálffy* és *Arbery Urakkal* együtt. Utól ment a' 4 lovas hintó, mellyen a' két meg nevezett Gróf Urak házi Tisztjeik ültek. — Temérdek nép felgyülekezett az Udvarba, hogy illy ritka szemléléssel legeltethesse a' maga szemeit, aunyival is inkább, mivel lokan azt gondolták, hogy tsupafzon lehet szemlélni a' Koro-

Koronát a' hintó üvegén által, és kétszég kívül ugyan onnan eshetett, hogy süveg vetve tolakodtak a' hintó felé. — Az Ifjú H. *Eszterházi* Antal, Gr. *Eszterházi* Ferentz, és más itt tartózkodó Magyar H. 's Gr. Urak, el kísérték a' Városon kívül is ló háton a' Koronát. E' szerint indult ki Hazánk drága Kintse a' szentséges Magyar Korona Bétsből; látsuk már mely repeső örmmel fogadtatott az Ország' határánál, és bejebb a' Hazának kebelében.

Szabad Kir. *Poson* Városa vala, a' hová a' Haza térő Korona eleibe menendő főbb és alsóbb rendű Magyarfág együve sereglett. Már dél előtti 9-edfél óra tájban, ezen hónapnak 18-dikán, ölzve gyülekezett a' Vármege kebelébéli, 's másunnan való számos Nemesség, a' magok Igazgatójok T. *Fleischacker* Ur által vezetett *Posoni* Törvény Tanulókkal, 's a' Város Deputátusival egygyütt, átájában tsinos Magyar öltözetben, ló háron, T. első Vitze Ispány *Mahripodary* Úrnak fő kormányozása alatt, Magyar Ország első Érseke, Cardinalis és Hertzeg *Battyáni* Ur Palotája eleibe, ki is igen érzékeny szívvel vette illy szép meg tiszteltetését. Az Érsektől, M. Gr. *Forgáts* Miklós Ur Palotájához indult az említett díszes sereg, 's ugyan onnan, magyar muzsikának zengése alatt, lobogó Zászlókkal, a' Dunán 5 hajókon által költözött. A' Nemesség két Osztályokra vólt fel osztva; a' Magnási Rend pedig, melly pompás öltözetével, 's lóra való kélzületével, közönséges bámulásnak tárgyáválett, M. Gr. *Forgáts* Miklós Úrnak vezérlése alatt, különös Zászló allyát formált, és 3 hajókon takarodott által a' vizen. Mindenik Rendnek vóltak Trombitásfai, 's azok is mind magyarollan öltözve. A' Magnási Rend közzül kinek kinek két Húszár lovaglott utánna. — A' Magyar Dámák is meg bizonyították, hogy valósággal Haza Leányai. meri Hazai Szereteknek érzékenységétől indittatván, ki vetkeztek az idegenektől költsönözött köntöseikből, és fel vévén Eleiknek tisztes öltözeteket, ök is kotsikra rakodtak, 's meg tisztelésére indultak azon Koronának,

mel-

mellynek árnyékában tsendeffen eszik a' Magyar
 Kezveret. Nemelly fő Affzonyoknak, és Kis-
 affzonyoknak fejeik rész szerént veres, rész sze-
 ren pedig fekete bársonyból készültt, arany for-
 góval, kővág tollal, és le függő gazdag vitéz
 díszű fel tiszított kalpagokkal ékeskedtek; kur-
 tólakat kék mentéjeiknek rántzai, az arany pasz-
 zantból alig lítettak; ugyan azon színű szok-
 nyáknak allva is, a' régi is szerént, arany pasz-
 zant kerítette. Ezek, az el indulás előtt, ottan
 ottan meg jelentek a' M. Gróf *Forgács* Úr Palotája
 folyosóján, és nem gyöztek bé telni látásokkal a'
 német Affzonyok, tsudalkozván rajta, mikéat
 mehettek reá a' Magyar Dámák, hogy hozzá ha-
 sonlíthatatlan öltözeteket a' némettel fel tserélhessék.
 Ataljában örömmel tellyes érzékenységeket gerjesz-
 tett mindeneknek szivekben a' több Magyar Dámák-
 nak is kellemetes öltözte, 's az által valóban neve-
 kedett érdeme és tekintete. Mert ezek közül
 mind egyikben meg elevenedeit a' *Dugonits* Ételká-
 ja. — A' Dunán által takarodott mind két nembéli
 nagyobb és kisebb rangú Magyarság, 12 óra után
 meg indult a' Duna partján lévő falúból, és *Farkas-
 falvánál* (Wolfsthal) az Ország határán meg tele-
 pedett, a' hol egynehány sátorok is vonattattak.
 Három és 4 óra között érkezett el az óhajtott, és
 igen sok tekintetekben méltán drága Kintse Országunk-
 nak, melly látásra durrogni kezdtek a' külön külön
 helyekre el rakott mozsarak, és meg szállaltak *Pozson*
Városának minden harangjai. Főtiszt. M. B. *Prényi*
Esztergomi Kanonok Ur, fontos Magyar Beszédet
 mondott, melly a' Sz. Koronához, annak Örzoilhez,
 és a' jelen, lévő Rendekhez volt intézve. E' meg
 lévén, meg indult a' Koronával az egész örvendező
 sokaság — a' *Lovasság* mind ki vont karddal — 's
 öröm kialtasok, ágyú durrogások, *Trombita* harfo-
 gások között, útját *Köptsén* felé intézte, mellynek
 határán rövid ékes Beszéddel fogadta volna Főtiszt.
Györi Prépóst Geiger Máty. Ur a' szent Koronát,
 és annak két Mél. Örzoit, ha az *Esztergomi* Kápta-
 lantól

lantól küldetett Orátor' hathatós Beszédének hosszas volta, és a' nagy szélnek alkalmatlansága, meg nem gátolta volna ezen ditséretes szándékor. A' *Köptséni* Kastély kapujához lett érkezésével a' Szt. Koronának, Fisc. *Ferentzi* Mihály Ur tartott egy jeles rövid Beszédet, melly idő alatt hirtelenséggel ki fogta a' *Köptséni* Esküdtség a' Korona hintajából a' lovakat, 's maga vonta fel azt a' Kastélyba; a' Ládát pedig, mellybe rejtezett ez a' Kints, a' fő Rendek emelték le a' hintóról, 's vitték az arra ki rendelt Palotába, hol a' Rendek kívánságára a' Korona, Tartójából ki vétetett, és hogy a' jelen lévők közül kinek kinek szerentséje lehessen ezen Kintsnek szemleléséhez, valami egy óráig fedél nélkül tartatott. E' részben is kedvek telvén a' Rendeknek, kötelességeknak tartották, meg adni a' Mindenbatónak édes Nemzetünkkel közlött kegyelmességéért, a' tartozott háláadásnak adaiát. Ezen követségnek buzgó tellyesítésére a' Szentegyházba gyülekeztek; honnan meg térvén, asztalokhoz ültek. A' Korona egész éjtszaka meg szünés nélkül őriztetett; reggel ismét közönléges nézésre ki tétetett, 's azzal ládjába vissza helyheztetvén a' fő Rendek által, hintájába vitetett, és a' határig kísértetett. — Meg térvén a' kíséréből, Misére mentek a' Rendek, melly után az általok adott alamisna a' *Köptséni* szegénység között fel osztódott. — Innen *Bétsből* némmelly Német Urak is vóltak le, a' Korona fogadása pompájának szemlelésére. Ezek nem győzik ki beszélni magokat, 's azt vallyák, hogy életekben nem láttak olyan pompát. Nagyon tettett nekik a' férjfiúi és asszonyi Magyar öltözet; a' meztelen fegyvereknek villogtatása; a' paripák ugráltatása — egy szóval minden.

Győr Városa minémű Hazai szeretetét 's buzgóságát bizonyította szentséges Koronánknak méltóságához intézett fogadásában 's annak érdemlett meg tisztelésében, azt ezen itt következő Levélből, reménylyük nagy meg elégedéssel 's belső örömmel

olvashatja, és reménységünk szerént fogja is olvasni minden igaz Hazafi's Haza Leánya.

Szabad Királyi Győr Városa, olly készüllettel ülte a' Haza kebelébe vissza térő Magyar Koronának öröm Innepét, hogy a' Hazafiúi buzgóságnak jelessebb példái közzé számlálhatni Nemzetünk újulásán fel éledett érzését. Már tsak azon örvendetes hírnök hallására, hogy olly dráya Kints közelget feléje: tapsoló örömet tette nyilván valóvá az egész Város, a' szomszéd vidékkel együtt. - A' Szent Koronát, melly előtt Győr Vármegyének határán a' lovagló Nemesség, Gróf *Eszterházi és Festetics* Uraknak vezérlések alatt, nagyságosan jeleskedett, a' külső Város végén, Magyar öltözetben fel fegyverkezve, várta két Zászló alatt az *Ujvárosi* Polgárság, *Hajmel* Tanátsbéli Úr, mint málodik fő Strázsameszter Kormányozójával egygyütt. Az ott ki-fütetett mozsaraknak durranásokra, leg ottan ropogtak a' Város Bástyáin lévő több mozsarak és ágyúk; meghízattak minden Tornyokban a' harangok. A' belső Városon, vagy is a' Váron kívül, fegyverben állott a' belső Városi Polgárság, *Hegedüs* Tanátsbéli Úrnak, a' Város Kapitánnyának, mint első fő Strázsameszternek vezérlése alatt. Elöl volt a' Magyar Polgárság két Zászló alatt, azt követte nyomban a' német Polgárság, ugyan ez is két Zászló alatt. A' Nemzeti Oskolabéli Ifjuság, is ott kinn állott sorban, és ezekkel az öröm kiáltásokkal üdvözlötte a' Szent Koronát: *Eljen a' Magyar Szabadság!* A' Bétsi kapu előtt lévő hidnak végén állott a' Papság, s a' Nemes Káptalan, papi ékes öltözetben, s a' bé menetelkor éppen a' Koronának hintaja előtt jött mind párosan, a' Püspöki ezüst Kereszt alatt. Szinte a' kapu tövében két felől rendben állott a' Győri Tanáts, ékes Magyar öltözetben, és meg hajlott mély tisztelettel, a' Szent Koronának. A' Zászlók mellett mindenütt zengedezett a' Dob, Sip, Trombita, és egyéb mezei fúvó muzsika szer. Eppen a' Korona hintáját Magyar Nótákat pengető Hegedűsök követték. Közbe közbe így kiáltotta örömet a' min-

a' minden részről öszve tödált nép : *Eljen a' Magyar szabadság!* A' Deák Oskolabéli Ifjuság ott fenn válaltotta helyét a' Püspöki Várban.

Tsak igazat tart az a' mondás: *Nincs öröm a' röm nélkül.* Szinte a' kapu való által menetelben zürzavar támadott, melly az egész népet bánulásba hozta, a' Papságnak és a' Nemességnek egyenetlensége miatt. A' Nemesség azt kívánta, hogy a' Korona, a' Városnak főbb útzaín vitetvén, az Öreg Templomba helyheztesse: azért is arra vette az egész pompa járás az utat. A' Papság nem akart a' Nemességnek engedni, és az oldalról álló népre ütven, a' kaputól egyenesen a' Várba törte rövidebb útját. A' mire a' Korona fel ért a' Püspök épületéhez, és már szinte le vételéhez fogtak: ott termett más oldalról a' Nemesség, és meg illetődven meg tsalattatásán, fel kiáltott nagy szóval: *nem engedjük, nem engedjük: az Öreg Templomban vagyon a' helye, azon az Oltáron, a' hol Szent László Király' Kaponyája tiszteltetik, a' melly Fön valaha ez a' Szent Korona már megnyűgódott.* Itt a' Korona Örzök arra hajlottak, és a' Nemességnek kívánsága szerént, ezt a' drága Kintset ki tették, a' tisztelettel oda járuló népnek élő szemeivel való nézésére. Ezek szinte hatod fél óra tájban etsck. Mihelyest bé fetétedett, az egész Város inneplő világosítások által mintegy vetekedni látszatott a' fényes nappal. Először is a' Város Háza ablakain mindenütt a' két szárnyakon két két hegyesen végződő koszorús, és világokkal tsillogó Özlopok láttattak. Ezt követte a' Rajzoló Oskola. A' közép ablakon kékes egen arany lángú nap ragyogott, mellyet ez a' fenn írástetézett: *Napunk' virradása;* alatta pedig ez olvasatott; *Egünk' derülese.* A' két közelebb való ablak tsak égő gyertyákkal világosodott: a' két szel-sön pedig ezek a' fenn íráások tetfettek ragyogó lángokkal: *Törvényünk' ereje. Hazánk' újulása. Szabadság' épsége. Nemzetünk' élote.* Ezen Oskolának Tanítója, ama szép igyekezeteiről már az egész Hazában esméretes Férfit Tisztelendő Révay Miklós

Miklós Úr, itt is különösen meg mutatta, mi igen érez a' szive a' Magyarságért. Minekutánna így fel ékesítette volna Oskoláját: ugyan azokat a' Magyar Hegedűsöket már előre meg fogadván, kik a' bé járó pompánál a' Korona hintáját követték, a' tanuló apróbb Ifjúságnak-is muzsikát tartatott. Az egész Városhan egyedül nálla lévén a' Magyar Hegedűsök, mind oda gyült nem csak a' Polgárfág, hanem a' Nemességnek is Nagyobbada. Mindnyájan örömmel nézték, 's kivált a' Nemesek közül sokan Tiszt. Révay Urat meg öltelték és tsókolták, hogy maga ezen alkalmatossággal tisztelléges Magyar ruhában lévén, (mellyet a' Papfág is nagyobb illendöléggel meg viselhet Hazánban, mint sem a' nemetel) a' kisdedekben is úgy élelzte a' Magyar érzést, és Koronánk' Haza térése idejének ezzel az innepléssel is mélyebben igyekezett sziveikbe bé-öltani örvendetes emlékezetét. Onnan azután ki indúltak muzsika szóval a' Püspök Udvarába, a' hová az Udvari Kapolnába által vitetett a' Korona hálásra, és egész éjjel, egyéb órállókon kívül, a' Nemességnek szinéből óránként más más két Férfsütől, és szintén úgy a' Tanátsból és a' Városnak Eleiből annyi más más Polgártól örizeteelt ki vont karddal. Ott, T. Révay Úr a' Kapolnának eránnyában ismét három Magyar Nótát vonatott. Szük volt a' külömben tágos Udvar a' nagy fokafágnak, melly az ifjúlágot követte, és együtt zengette ezen örvendező kiáltást: *Eljen a' Magyar Szabadság!* Meg járták azután muzsika szóval a' Városnak minden föbb úttzáit. — Öröm volt látni, miként a' Városiakkal, és néhány Nemesekkel, a' falukból béjött szürös és botskoros pór nép is járta aprózza a' magyar tántzot a' térséges úttzákon. Járt fel 's alá egyéb mezei sívó muzsika is. Nevezetellen vezetett egyet a' Tanátsnak és a' Polgárfágnak szine, kik a' kisded Ifjúlágot is tántzoló Palotájokban meg látogatták: volt, és meg járták nállók a' Verbunkost. — A' Püspöknél volt azon kívül a' fő muzsika a' vatsora alatt. Ez a' Nagyfág a' Korona Kirserőit,

sérdit, egyéb hivatalos Vendégekkel egyetemben, mind az első, mind a' második alkalznál, olly kézfűlettel fogadta, a' mint egygy örömetest vendéglő Nagylágtól ki telhetett, és a' mint az illyek jeles inneplés kívánhatta. — Vóltak a' Városban, a' már említettekén kívül, egyéh nevezetesebb világo-
 sítások is, mellyek ugyan T. Rébay Úrtól származtak. Dozler Patikáros Úrnál láttzatott ékes színekkel ki írva a' Magyar Korona, alatta Magyar Ország Tzimere, 's két felől e' következő Irások; jobbról: *Ohajtásunk' Tzélju. Sebünk' Orvoslása.* Balról: *Panaszunk' Szünete. Örömünk' Kezdeté.* — Müller Könyvkötő Úrnál, a' felső renden lévő közép ablakon fénylett arany színben a' Korona; felette vólt ez az Irás: *Rediviva Libertas*; alatta: *Hungarorum Vita.* Az alsó renden, hol a' Magyar olvasó Könyvház vagyon, mellyről vólt már ditséretes említés a' *Hadi Történetekben*, ez az Irás olvastatott: *A' józan Könyv olvasás neveli a' Szabadság' érzését.* Hasonlóképpen vólt a' Korona *Concider Kereskedő* Úrnál ilyen Irásokkal, felül: *Regni Salus.* alól: *Legum Robur.* De leg szebbet látott az ember *Platzér Kereskedő* Úrnál. Mind a' négy ablaka példázó képekkel ékeskedett. Az elsőn látztatott a' Békefég Temploma, a' hová indúltak olaj fa ágokkal a' kegyes Szüzek. Itt felül ez az Irás vólt: *Rediviva Securitas.* A' másodikon az Égben lebegett Magyar Ország Tzimere, alatta a' Tengeren vóltak az ide 's tova járó 's portékákkal terhes hajók. Itt ilyen Irás olvastatott: *Anima Commerciorum.* A' harmadik, háláadó Aldozatot mutatott ilyen Irással: *Placato Coelo.* A' negyediken, két barátságosan öszve fogódott kéz vólt, ilyen Icással: *Concordi Manu.* A' Bétsi kapunak elleuében, *Pitner* Doktor Úr, a' maga szállásán ki iratta a' Magyar Koronát nagylágos kárpittal, melly körül ezek a' Versek olvastattak (a' maga elme szüleménye, mivel ő a' Tudományokban gyönyörködő egygy Úr:). *Felici fato Regni Diadema redemptum; Praesidio hujus Gens Hungara tuta manet.* A' nagy piatzon lé-
 vó

vő Kávé Ház is mutatta két ablakain a' Magyar Koronát, és középen az ajtó felett a' Tzimert. Végtére a' Várban is ragyogott egy magas ablakról az Udvari Kápolna felett, a' hol a' Korona volt, ez a' leon irás: *Sacrae Regni Coronae Restituta.* —

Mikor a' Koronát az Öreg Templomban le' teték, Főtiszt. *Hollósi* Kanonok Úr ékes Magyar Beszédet tartott, melly tellyes volt hazafiúi érzéssel. Más nap 7 óra tájban reggel, meg olyan pompával, millyennel a' múlt estve fogadták, el kísérték a' Koronát, a' fegyverben álló Polgárfő, a' Nemesség, és a' Papság, nem különben maga a' Püspök is 6 lovas inneplő hintájában. Ki osztatott azután a' szegények között 200 forint. A' múlt estve, a' Városnak több vigasságai között, a' köz nép számára két nagy hordóból bort is folyattak egy magalan fel épült állásról. Holnap, úgy mint Vasárnap, a' Szent Koronának szerentsés meg nyereséért, az Öreg Templomban maga a' Püspök az Anyaszent-egyháznak hálaló Enekét fogja tartani. — Eggyező buzgóssággal fogjuk a' leendő Aldozaton az Istent azért is kérni, hogy a' Koronának' meg' térésevel, egyebekben is boldogitson a' kegyes irgalmú Szent Feltét, a' mik hijával vagyon, még a' Magyar Nagyság. —

Komáromból továbbá így ír, Február. 21-dikén hozzánk útaltított betses Levelében, egy nagy érdemi Hazafi: „ Tegnep 1 órakor ment itt el Városunk alatt Hazánk drága Kintse a' Magyar Korona, a' holott kevés ideig meg is állapodott, 's az Ország útján két felől álló fok ezer emberektől, nagyoktól 's kicsinyektől fő hajtással tiszteltetett. — 500 itt való Lakos parádérozott karddal és puskával gyalog; a' Nemesség pedig, szám-szerint mint egy 300-ig való, különböző helyyeken, ló háton; ez T. *Tajnai* János Urnak; ama pedig Városunk Birájának T. *Ürbényi* János Urnak kormányozások alatt. —

Esztergom Vármegyében és Városában lett fogadtatásáról a' Magyar koronának így ír egy oldala.

lakozó Tudós Hazafi: „ Egéssz Esztergom Vármegyében, a' merre el-vitetett a' Szent Korona, majd egy, majd más tsonó Nemesség kísérte azt minde-
 nütt. A' Városon túl várta *Kondé* Josef Szolga Bi-
 ró Ur 60-ad magával, a' ki bé-is vezette azt olz-
 tán Esztergom Várofsába. De innen-is ki-mentek
 eleibe a' K. Városból ugyan 100-nál felesőbb számú
 Lovasok, *Pauer Adám* Kapitány Urnak, és ugyan
 annyi gyalogok, *Latsfils* Pál Tanátsbéli Urnak kor-
 mányozások alatt, mind tsinos öltözetekben; nem
 különben Érseki Városból-is fok fegyveresek. 's az
 Érsek katonái egy forma zöld ruhában, a' kik vá-
 lóba nem kevésbé nevelték a' pompa fényességét.
 Azonban 300 egy forma Magyar fehér ruhákban di-
 szeskedő hajokat rózsá szín pántlikákkal ékesített,
 kezeikben pedig égő viasz gyertyákat tartó Szüzek
 kézfénnyel várták a' Város végén, két sorjában, azon
 drága Kintsnek el-érkezését. — Febr. 20-dik nap-
 jának estvéli 9 órája vala az a' szerentsés idő sza-
 kasz, melyben a' Sz. Korona Esztergom határába
 bé-ért. Akkor el-kezdték minden-felé durrogni az
 ágyuk, meg szollaltak a' Városnak minden harang-
 jai, 's ki-omlott a' már különben is egész dél-után-
 tól fogva talpon volt nép. Hazánk *Palladiomának*
 meg tisztelésére. — Urunk születése után, 1000 dik
 esztendőben hozatott a' Sz. korona először Eszter-
 gomban. Tsak el-lehet gondolni, hogy nagy volt
 akkor itt az öröm; de merem mondani, hogy most
 nem volt kisebb. — Drága Kintsünknek a' Város-
 hoz lett érkezésével; az ágyuk ropogásával, a' trom-
 biták harfogásával 's dob, lip, trombita szóval ele-
 gyedett vig kiáltások töltötték-bé a' levegő eget. —
 Örömmek könyvei görgöttek le fok ortzákon. Ilyen
 örvendezések között bé-hozatott a' Sz. Korona a'
 Városba, fok gyertyák 's szövétnekek tsillámló vi-
 lági között. Elöl jött a' lovaság 's gyalogság; két-
 oldalról az említett ékes Magyar Szüzek. Azon-
 ban, mind oldalvást, mind elől, mind hátul jött
 az egész Város, fok más külföldiekkel egygyütt,
 úgy, hogy a' leg-szélesebb utzán tsak alig alig ha-
 lad.

ladhatott a' menetel a' Káptalan Háza-felé; melynek Udvarába nem kevés ügygyel bajjal bé-férkezvén a' Sz. Korona hintaja, azt követték az *Esztergom*, és *Honth Vármegyei* Uraságok, kiket T. T. *Sifjai* Károly, és *Majthényi* László Vitze-Ispány Urak vezettek. Ezek ki-vévén a' Ládát, melyben Hazánk Drágasápai valának, a' Hintóból, az előment Korona őrzők, két Udvari Titoknokok, és 6 Nemes Teli őrzők után, magok vitték fel azt azon Királyi módra fel-készített 's meg-világosított Szobába, melyben az előtt a' Prépósti lakozott, 's le-tették egy drága boritékokkal bé-vont Asztalra; különös örömmel tévén vallást a' Felől, hogy életekben kedvesebb terhet nem emeltek. A' Ládának le-helyhetése után, olly ékes Magyar Beszédet mondott Közzétel. Vicarins-Generális Ur, mellyel minden halgatóknak örömökét még nagyobbra tetézte. A' Beszéd így következik: „ Minden Nemzetek, még a' leg-régiebb időkben is, Országaiknak leg-főbb, és leg-fényesebb Kintsei közé számlálták a' Királyi, és fejedelmi Koronát. Tudták tudniük: hogy az által mind a' Polgárok hivsége a' Királyhoz, mind a' Királyok' Szeretete a' Polgárokhoz leg-jobban ölzve kaptsolatik.

Noha azért nem ujj szokás az: hogy ehhez a' Királyi Méltóságnak, és hatalomnak leg-drágább, és leg-ragyagóbb kintsihez minden ki-gondolható buzgósággal, és engedelmeességgel vífeltettek a' Nemzetek; még-is akár tsudállatos eredetére, akár hatás erejére nézve mennyivel inkább különbözteti magát ezen édes hazánk ditsőséges koronájától, annyival nagyobb bötsüt, gondviselelt, és fej-hajtált érdemel. Mert, ha eredetit tekintem; nem közönséges módon, hanem Isten Angyala jelentéséből Ildik *Silvester* Pápától inkább Magyaroknak, mint más Nemzeteknek adattatott; és még akkor mind-járt leg-elsőbben is ide *Esztergomban* Szent *István* első Királyunk bé-iktatására tsudállatosán hozatott ez a' betsülhetetlen kintse Országunknak; melyhez az Ország — ugy oda kötötte magát, hogy

máft törvényes Királynak ismérni soha nem akart, 's nem is ismérhetett, hanem csak azt, a' kinek szentséges feje ezzel, és a' hit le-tételével fel-éke-
sítettett. (*Tripart. Part 1. Tit. 3. 4.*)

Boldog vagy tehát, te Esztergomnak Nemes vá-
ra, Várossa, és Vármegyéje! mert te érdemletted
azt meg, hogy édes hazánknak ezt a' leg-drágább
kintsét, és boldogságát leg-először is kebeledben fo-
gadnád! Boldog vagy! mert te vagy most is az a'
szerentsés Tartomány, a' ki hét-száz kilentzven esz-
tendők folyása után, minekutánnz már 48 Királya-
inknak fejét fel-ékesítette, mind azon लोक szomorú
eseti, és környülállási mellett is ismét örvendetés
vendégül fogadhatod ezt az Apostoli koronát.

De boldog vagy te is, N. Esztergomi fő Kápta-
lon, hogy ennek az édes Hazánk egyetlen egy leg-
drágább szekrényinek ritka példával, és örökös
ditsőségeddel szállást adhatz! mert mit várhat Ér-
seki Kárdinálnak minden Papi tagjaival; mit vár-
hat a' Város minden lakóival, mit várhat a' Vár-
megye minden nemes, és nemtelen Polgárral; sőt
mit várhat az egész haza minden időben vitéz, és
ditsőséges nemzetivel egyebet, hanem illy nagy,
és drága vendégnek hazájában való vizfiza térésé-
vel mind az Anya szentegyház részéről, mind az
Város részéről minden ki-gondolható örömet, és
boldogságot. Nem is ok nélkül; mert

Ha ennek a' drága Kintsnek hathatós erejét vis-
gállyuk, az olly nagy, és Hazánk, és Királyunk
boldogulását élő Törvényünkből ugy öszve-kaptsol-
lya, hogy edgyik a' másika nélkül majd helyet
sem talál Országunkban. Tudniillik: ez az a' meg-
betsülhetetlen drága kintse, és aranyos kösziklája
a' Magyar Nemzetnek, mely által édes hazánkban
születésitől fogvált egész mai napig a' koronás fe-
jek hatalmat, és ditsőséget; a' Polgári szolgák pe-
dig törvényt, és azzal öszve kaptsolt szabadságot,
és igazságot vesznek. Ez az Apostoli korona, mely-
nek a' törvényünk nyilvánosságos értelme-szerint édes
hazánk Nagygyaf, és Nemesei valóságos tagjainak

neveztetnek, és a' törvény szankción is a' Királyokkal részt vesznek; következőképpen, ez az Angyali korona, melynek ereje által valamint a' folyó vizek a' tengerben, úgy Országunkban a' Nemeli kintsek, és jofzágok a' Király Kintses-tárházban folynak, és vízfsza folynak. Egy szóval: ez az Angyali adomány, melynek ereje által hazánk ellenségei meg-győzöttetnek; a' jók meg-jutalmaztatnak; és a' rosszak meg büntöttetnek.

Órully tehát, és örvendezz édes Magyar Nemetem! mert fel-virradott az a' nap, melyben ez az egyetlen egy leg-dragább kintsüknök, és ditsőségiünknek hazánkban való vízfsza térésével, vízfsza tér a' mi hajdani szép szokásunk, törvényünk, és ezekkel öfzve-kaptsolt Szabadságunk, előbbeni rend-tartásunk.

Nints tehát egyéb hátra; hanem hogy hozzátok fordúlyak, a' Királytól, és Országunktól ezen drága kintsnek kivált képpen választott törvényes őrzői, és gondvifelői, nagy méltóságú Grófok! mennyetek! és azon Angyali őrizet, és gondvifelés alatt, mely által ezen drága kints nekünk eleitől fogva adattatott, folytatásotok fel tett útatokat, vigyétek, és kísérijétek azt hazánknek fő Városában, helyheztesétek a' néki Királyi módon már el-rendeltetett, és készítettett szekrényben, tellyes bizodalommal; hogy mivel azon rothadatlan szent kézzel egy fedél alá-tétetetik, kinek szent fejét Magyar hazánknek örökös ditsőségire leg-először-is ékesítette Országunkban; ugyan azon szent karnak tsudállatos gondvifelése által ennek utánna mind látható, mind láthatatlan ellenségeitől örökre őriztetik, és védelmeztetik. — Ezen Beszédre, kevés, de igen fontos szókkal válaszolt Magyarúl, az öregbik korona őrző, melly feleletet közönséges öröm kiáltások 's tapsolások váltották fel. Azután ki-vévetett Ládájából a' szent korona, és mindeneak szemléléseknek tárgyává tetetett: nekem pedig, mint Historia Irónak, meg-engedtetett, hogy kezembe-is vehetném, 's ugyan tsak kedvemre meg nézegethetném.

ném. — A' Te Deum etc. temérdek sokaság között, estvéli 10 órakor el énekeltetett; hasonlóképpen más nap dél előtt is, ugyan tsak 10 órakor, minekutánna t. i. reggeli 7-edfél órakor hasonló pompával vitet- tetett volna ki a' *Buda* felé utazó Sz. Korona, mint a' millyennel hálásra bé hozatott volt. — A' 300 Szüzekre nézve, ez a' külömbfég volt reggel, hogy viafz gyertyák helyett, tizfra fátskákat vittek ke- zeikben. — *Kondé* Szolga Biró Úr egész *Dorogig* ment, hatvanod magával, a' Sz Korna előtt.

Utóljára Budán hogy fogadtatott légyen a' Ko- rona, lalsuk e' következendő onnan költ levélből. Febr. 21-dikén, délutánni 4 óra tájban hozatott bé ide illendő pompával a' Magyar Királyi Korona. Már előre minden rendeléseket meg tett az úton fő Szolga Biró *Vörös István* Úr. *Pest* Vármegye Ka- pitánnya, *Belányi István* Úr, egész a' *Leányvári* hidig, úgymint *Pest* Vármegye határáig elébe lovag- lott a' Koronának, a' Vármegye 7 Hufzárjaival, kik- nek kék Forma-Ruhájok volt fekete prémre, és sár- ga sinórra. Az említett Kapitány Úr fel váltotta a' Vármegye fzelénél a' *Esztergom* Vármegyebélieket, és Hufzárjaival az Korona előtt kezdett lovaglan, kihez tsak hamar T. Szolga Biró *Bitskey* Úr, 100 Lovas Nemesekkel, magát hozzája kaptsolta. *Tá- bándt*, az ott pihenni meg állapodott *Neugebauer* gyalogy Reg. je Királyi tiszteletet tett a' Koronának, mert minden zászlóival, ágyúival s muzsikájával ki állott az út két fzelére, mellyen a' Korona útját vejendő vala. A' Tisztek, midőn előttök el ment volna a' Korona hintaja, háromszor adtak köszönet tet. mezitelen kardal, negyedfzer pedig le vet- ték kalapjaikat; melly tzeremoniának végződésével, a' Stabalis Tisz Urak, úgymint a' kik lovakon volt- tak, a' Korona hintaja mellé ereszkedtek, 's azt egy darabig el is kísérték. Fellyebb, *Vörösvárnál* Szolgabiró *Vörös* Úr is szaporította számokat a' Ko- ronával jövöknek, a' Szentendrei és *O Budai* Lovas- sokkal. A' *Kerék* Vendégfogadónál kéfzen várta a' Koronát, a' mindenünnen öfzve sereglett Nemesfég, a' Vár-

a' Vármegye Deputátusfaival együtt, a' kik közül egy Káptalanbéli Úr, a' Korona Örző Gróf Urákhöz szép Magyar Beszédet tartott. Jelen voltak itt szép számmal a' *Kúnok, Jászok és Ketskemétiék* is, kik között egy ölzibe tsavarodott Lovas tárogató sipot fújta. Ezek, az említett Beszédnek vége után, magokat a' *Szentendrei* és *Ó Budai Lovasokkal* eggyesítették. — Mindjárt a' Vendégfogadóhoz lett érkezésével a' Koronának, mozsarakat fütögettek, hogy *Buda Városának* értésére adják a' Koronának határába lett eljutását. — Megindulván a' *Kerek* Vendégfogadótól, a' már említett egy-néhány rendbeli Lovasokon kívül, jött a' Korona előtt *Pest Vármegye* 2. dik Vitézispánnya *Laskovits* Úr, 6 egyforma öltözött Lovas Nemesekkel; a' Korona hintaja mellett logvaglottak 6 Nemes Magyar Testörző Utak; a' hintó után pedig a' Nádor Ispány (Palatinus) Bandérioma, Kormányozójával *B. Ortzi László* Úr ő Excellijával. — Az *Ó Budaiak* 4 szec adtak Szalvét; az oda való Zsidóság pedig rendekben állott. Egy *Nidermajer* nevezetű Ats mesternek háza előtt, a' hol el jött a' Korona, győzedelmi kapu volt emelve, mellyen az Atsok táborig muzsikát tartottak. *Neufstínel* (Újvárosnál) a' Koronával jövő sereghez adták magokat *Buda Városának* 80 Huszáriai és Uhlánusai. Odá nem messze rendekben állottak a' Szerzetesek, nevendék Papság 's a' *Petsi* és *Budai* tanuló Ifjúság. A' Bétsi kapunál várakozott a' *Budai Tanács* 's választott Polgárság, és Deák Beszédet mondatott a' Magyar Korona Örzőihöz. — A' *Budai* 5; és *Petsi* 7 gyalog Kompániák; valamint az azon által marsirozó *Klebek* és *Carl Tashna* gyalog Reg. jei, mind ki állottak tisztelet' tenői. — Illyen rendben lett a' menetel a' Váron keresztül: 1.) jöttek azok, a' kik a' Koronát által vették, a' Vármegye szélénél. 2.) A' *Szentendrei*. 3.) Az *Ó Budai Lovasság*. 4.) A' *Kúnok, Jászok* és *Ketskemétiék*. 5.) *Buda Városa Lovassai*. 6.) A' *Petsi Tanács* kotsikban. 7.) Más kotsik, mellyek elébe mentek volt a' Koronának. 8.) A'

8.) A' 2 dik V. Ispány, vele lévő 6 forma-ruhás Nemesekkel. 9.) A' Vármegye Deputátusai kotsikon. 10.) A' nem forma-ruhás Lovas Nemesek. 11.) Egy hat lovas Ts. 's Kir- hintó. 12.) A' Korona hintaja, melly mellett 6 Nemes Magyar Testörzök lovaglottak, s már most nem posta lovakon, mint eddig; hanem ugyan tsak derék magyar paripákon. 13.) A' Nádor Ispányi Zászló allya. 14.) A' Korona Örzök hintaja. 15.) A' kísérő Nemesség. — Ez alatt 18 ágyúk durrogtak a' Bástyákról, 's szólltak minden harangok. — A' Királyi Palotához érvén, s ki rendelt Nemesek vitték fel a' Korona Ládáját a' Palota nagy Szábjába, 's helyhezítették egy három grádits magali gnyira készített, veres biborral bé vontt alkotványra. Itt egy rövid Beszéde után az Ország Birájanak, fel nyittatott a' Korona Örzök által a' Láda, 's belőle a' Krona ki vetetvén, a' Palota folyosójáról meg mutattatott az öszve sereglett fokaságnak. Onnan vissza vitetvén, a' Dikasztériomoknak 's mind két nembéli fok Méltóságoknak, és a' Vármegyék Deputátusainak jelen létekenben, bé záratott, és hármas őrizet alatt, a' Száiban hagyatott. — Estve az egész Város meg volt világosítva, és fok szép rajzolatok 's a' környül állásokhoz alkalmaztatott irások szemléltettek. A' Város Házánál 50 tseber fejer és veres bor folyt, muzsika szó alatt, és 1000 tzipót osztogattak ki a' népnek. — Az Ország Birájanál Gr. Zichy Károly ő Excell. nál Társaság volt, mellyben igen sok Uraságok és Dámák jelentek meg: ezek is nagy részént magyar ruhákban. Magyarossan voltak különölien 's még pedig igen gazdagon és tsinossan öltözve; maga az Ország Biránéja, született *Khevenhüller* Grófné; és B. *Ortzi* László ő Excell. né, született *Traun* Grófné.

Más nap, úgymint 22 dikén, minden el gondolható pompával, 's örömmel jelentésével el énekelte a' *Tedeumot* maga a' Primás Cardinalis Hertzeg *Batthyáni*. Ezentúl az Ország Birája nagy íbédet adott; Báró *Ortzi* László ő Excell. ja pedig gazdagon meg

vendégelte maga házánál a' Nádor Ispányi Zászló-Allyát; valamint a' *Budai Tanács* is, a' *Budai és Pesti Polgár Katonaságnak* fő Tisztjeit, 140 személyre terített asztalokon. — Ezen, és még a' következő két napokon, ki vólt téve a' Korona, hármas őrizet alatt, dél előtti 9 órától fogva estvéli 6 óráig a' K. Udvar Templomában, a' végre; hogy ki ki tulajdon szemeivel láthassa ezen drága Kintset, mellynek olly régólta való birásától fok izben lett meg szomorittatási után is, ugyan csak mind ez ideig, meg nem folytathatott végképpen kedves Hazánk. El telvén a' három napok, Febr. 24-dike estvéjén minden Dikasztériomoknak és a' Nemességnek jelenlétében, el záratott a' Korona, az Országnak több Drágaságaival; úgymint: az Ország Almájával, a' Királyi Páltzával, a' Sz. István Palástjával, Kéztüjével és Kardjával együtt, 's vitetett a' számára készített hajlékba, mellyben fog ezentúl maradni, 's a' már oda fenn említett módra őriztetni. — Egyébaránt az egész pompa méltán nevezetes lehet arról is, hogy annak végbe menetele alkalmazosságával semmi rendeletlenség, vagy szerentséltenség nem esett: pedig egész nap ezer meg ezer emberek takarodtak által szakadatlanul a' Dunán.

A' Haza tért Magyar Királyi Koronának öröm Innepére készítettett Versekből im' e' következő Tördelékeket iktarthattuk csak ide: :

O dicső Koronánk! Törvényünk' Ereje!

Mellyel fénylett minden igaz Urunk' Feje:
Te Egekből szállott szentséges Ajándék,

Hozzádhiv keblünk'ből a' helytelen szándék
Hányszor ragadott el? de el nem rejthetett,

Hogy bús árván hagynád a' Magyar Nemzetet.
Mindég gondot viselt reád kegyes Eg,

Még tért mindég veled a' kívánt üdvözlég.
Nem báb a' Korona, — — — —

Nem gézengúz Zsibság e' szent rendtartások.
Kötés kezdett lenni Király 's a' Nép között,

Mikor

Mikor a' fokaság Városba költözött,
 Hogy egy Főtől függjön, 's éljen bátorságban,
 Meg tartsa vagyonját szabad tárfaságban.
 Már akkor a' kötés meg hitt tartóságra
 Erőt Koronától vett állandóságra.
 Bátorság' kedvéért keskeny telekedre
 Petsétes Levelet váltasz kis pénzedre,
 Bizonyságra téfesz alkut szomszédoddal
 Hogy jégre ne vigyen tsekély' sájátoddal :
 Még is, botor Lélek! büszke Birodalmat
 Zálog nélkül adhatz egynek fő hatalmat ?
 Zálog a' Korona, melly inti Királyját,
 Hogy határán kívül ne vigye dagályát.
 Zálog a' Korona; melly hódúlt népekben
 Állandó hívséget nevel a' szivekben.

— a' Magyar Nemzet a' Hadnak ereje :
 Mit tesz szabadságát nem sértő Királyért ?
 Miként tékozolja kintsét, 's a' vitéz vért ?
 Majd *Varnáig* vízi hatalma' határát,
 Hogy jobb bátorságba tegye *Nandorvárdt*.
 'S akkor a' szabad Rend az Ország' Nagyjával
 Boldogabb tanátsát tartja Királyával;
 Jobb elő menettel szab új törvényeket,
 Fel osztja közöttünk a' tágos földeket :
 'S ha igaz, hogy eddig setétben bolyongott
 A' Magyar, 's fülében tsak bomlott réz dongott :
 Nyájásban terjeszti a' tisztább világot,
 Tsinnyábban vezeti erre az Országot.
 Elevenebb ösztönt ad a' szebb Lelkeknek,
 Nyertesebb keletet a' kézi műveknek.
 Bátrabb útat töret a' kereskedőnek,
 Bóldogságot szerez a' szántó vetőnek.
 De nem erőltetve idegen szokásra :
 Mert mi kórság képzett ilyen tsigázásra ?
 Természete' rendjén nagyobb hasznát veszed.
 Mig kinnal a' Magyart más Nemzetté teszed.

Rudán is jött ki egy Ének, illy homlok irás
 alatt: *A' Magyar Szent Koronának utolsó Haza jöve-
 tele.*

tele. Ennek Szerzője T. Tóth Farkas Úr, *Budán*
tanító Pétsi Pap. Az Ének így következék:

1. Atvánk' el hült hamvai,
Elevenedjetek !
Országunk' nemes Fiai,
Mind itt teremjetekek !
Nyolcz S áznak végső tiziben,
Ime' *Szent István* keziben
Ismét *Szent Koronánk*.
Első Urához hoztatott,
Jobbára magasztaltatott:
Orvendj Magyar Hazánk !
2. Hatalmas Isten, mennyifzer
Tunt el már előllünk !
De nem rég', hogy végsődikfzer
Bűtszött-el töllünk,
Mennye'kből Apostolai,
Mint anenkét' angyalai,
Fenn szóval hirdeték:
Hogy el nem marad útjain,
Haza tér idő' Szárnyain.
Haza-is vezeték.
3. Eljárt velek már Austrián,
Partos Dalmátzián,
Nagy fejedelmi Dáciián,
Sok városon 's Prágán.
Melly veszedelmes helyveken,
Melly fősvény, irigy kezeken
Förgott e' drága kints !
Pogány markába-is esett,
Út félben is majd el-veszett;
'S lám semmi hija lints.
4. Mert nem tündér szekeredről
Nyerte *István Király*
Vak szerentse kerekedről
Azért már ma le-szállj
Égtől ajándékoztatott,
Az ég' gondjára bizatott,
Midön ő meg-hala.
Hijában álsz lelt körül;

Egy gyöngyöt sem kapsz belőlle;
Fel-kelt már hájnála.

5. Látjuk, hogy tsak hizelkedel,
Ha kints-házba teszed:
Látjuk, hogy tsak intselkedel;
Akárkinek viszed.

Ha tsak fejekre nem teszed,
Még Tsászároknak sem viszed
Innét-el, esküszünk!

Ha *Bellondval* ütfz reánk
Öl, hal mellette katonánk;
Inkább mind el-vezünk!

6. Nyugodjon le már tsendessen
Ama' régi panasz,

Hogy fris palotát üresen
Talált ott sok tavasz,

Hol *Mátyás Király'* Udvara
Világnak tsudája vala;

Nem vallánk semmi kárt:
Ohajtott Hertzegek helyett,

Szent Kéz's Korona érkezett:
Illy lakosokra várt!

7. Azért oh! Buda városa
Országunk teteje:

Ó! *Pest*, Dunánk' határosa,
Király'ink' mezeje,

Gyémánt Oszlopot tegyetek:
Ma jött, meg emlékezzetek,

Országunk' Tzimere.
Ti öletekben el telei,

'S gyümölsös ágokat nevel
Reményünk' gyökere.

A' Ts.'s Kir Kintstartó-Házra vigyázó Uraknak
eggyike azt a' parantsolatot vette Ő Felségéről, hogy
s' Koronának *Betsből* lett el Indulása után harmad
nappal *Buda* felé induljon, 's ott a' Korona Láda-
jának egy kúlsát magához vévén, Ő Felségének visz-
sza hozza. — Ekként marad meg ezen Láda továb-
bra is, az Országra és az uralkodó Házra nézve,

valóságos *Frigy-Ládának*. Maradjon is meg állandóul, hűi indulattal kívánjuk!

Mikor a' Sz. Magyar Korona Komáromban keresztül ment, azon alkalmatosságra fietséggel ezen Verseket készítette T. T. *Petzeli* Ur:

A' Magyar Koronához.

Te Nemes Bújdosó! kit sok hartzok között

A' vért szomjuzó kard nem egyszer üldözött,

Ugy hogy mint a' *Nóé'* galambja nyugvásra

Helyt nem lelvén, szálltál egy ágról a' másra.

Mint egy rab, idegen földön is lakoztál,

Mellyel sok bűt vitéz Eleinkre hoztál,

Mig állandó szállást nyujtott *Poson* Vára —

Honnan *Bétshe* mentél, szivünk fájdalmára — —

— — De örökké áldott légyen JOSEF Neve,

Ki mint másban itt is Vigasztalónk leve.

Minden panaszunknak ma szakasztá véget,

Le küldé e' régen ohajtott Vendéget. — —

Jertek ezereknként menjünk-ki elébe,

Minden igaz Magyar sirjon örömebe.

Fogadjuk e' Kintset tisztes fő hajtással,

Kéz tapsolásokkal, öröm kiáltással.

Zengjen Ifjak' 's Szüzek' szájokban vlg ének,

Émeljék az Urhoz kezeket a' Vének!

Hasgassák az Éget az Agyu' zúgási,

A' mülika szerzfám' édes harlogási,

Illy szép napot Hazánk érni tsak akkor fog,

Ha kedves Királunk' fején e' Kints ragyog —

Még a' Nap is bámúl, mosolyog Hazánkra,

Tsapodár fényt löl le ditső Koronánkra.

El-üzte a' felhőt, havat 's komor szelet,

Ertünk kies nyárrá tette a' mord telet.

Millyen völt *Trójának* hajdan *Pallás'* képe

A' *Frigy'* Ládának mint tapsolt Júda népe

'S mint folyt a' vigságnak szózatja szájából,

A' *Sionra* vivén azt *Oped'* Házából:

E' bújdosó Kintsnek Magyar nép! úgy örülj,

Minden panasz-könyvet szemedről le-törülj, Hét.

Hétzerre inkább már szerezsd JOSEFEDET,
 Ki illy édes lántzal szorongat tégedet
 Hallom hogy a' Haza örömében írva,
 Így szól: *Szívemben leszsz KAUNITZ* neve írva.
 Mert vitéz Nemzetünk mindég kedvellette
 Ügyében mint Atya bátran szólt mellette
 Te késő maradék! e' Hazánk' Tutorát
 Tiszteld 's háladáással tsókold hideg porát! —
 Ersék BATTYAN, PALFY, 's az Ország Birája
 Eljen — Eljen — kiált minden Magyar szája —
 Mindenik, hogy Hazánk' 's díszét nézte,
 Örök kedvelséggel fejét meg-tetézte —
 KEGLEVITS, NADASDY édes nevezetek!
 'S ezekre elménkbe tünt emlékezetek!
 Méltóságos Grófok! e' Kints hiv Örzőji!
 Ti Nemes Vitézek! 's más fő kiférőji
 Im minden szemek itt a' könyvtől nedvesek
 Itéljétek ebből vagytok melly kedvesek!
 Tudom nemesbb bérre ennél nem-is vágytok
 Köszöni a' Haza gondos fáradságotok —
 Indulj már 's több könyvel ortzánk' ne áztassad,
 Repülj szép Bujdosó, útadat folytassad,
 De a' rád mosolygó öröm özönében
 Le-felé lietvén a' Duna mentében,
 Vesd szemed *Vicegrad'* el-szórt hantjaira,
 'S emlékezz Nemzetünk' tőrök Attyaira
 Európának nem vólt hajdan illy szép helye
 Békefég Temploma 's Ditsőség műhelye!
 'S e' Paraditsomból melyben virágjában
 Múlattál, nézd mit tett az Ég haragjában
 Több szép Városink-is földig így rontattak,
 'S Eleink' véreik viz módra ontattak —
Budának-is más már az ólta formája
 De meg van még ama *Héró'* Palotája,
 Ki minden bajt 's panaszt Hazánk'ból ki tűzött,
 Fejére minden nap zöld kofzort fűzött.
 A' föld Királyjait virtussal haladta,
 A' békefég 's bővség virágzott alatta —
 Kétség nélkül fogod *Budában* tsudálni,
 Hogy ott Magyar Dámát nehéz már találni,
 Azok-

Azok is fájdalom! kik még helyvel vagynak,
 Napról napra ruhánk' 's nyelvünkkel fel hagynak,
 Vajha! oh drága Kints, mikor mégy feléjük,
 E' két részben szálna uj lélek beléjük!!
 Ott lakj már *Attila'* első remekében,
 Hajdan pompás Várban, Országunk' szívében,
 Ne hujdoss, itt maradj annak keze mellett
 Kinek leg-elsőször fénylél feje felett.
 Mig a' Duna harsog a' Magyar térségen,
 Mig ama tűz-tenger sügárzik az égen.
 Mig el-nem jö e' nagy roppant Világ vége
 Köztünk lakj, 's légy Hazánk' dílze 's ditsősége.

Pilis 25. Febr. 1790 — Kedves Magyar Kurirom!

En te-néked esmérletlen ugyan, de talám még az leg-esmérősebbeknél-is jobb Barátod, küldöm hozzád az én e' Világi bujdosásomnak Arábiai heves és száraz pusztájáról, ez egynéhány Verseimet, mellyeket az ezen hónapnak 21-dik napján, amaz igen híres Buda Várában elérkezett ditsőséges vendégnek leg-méltábban örvendező Magyarokhoz írtam. Te látsad mit tselekedzel vélek, te véled az ezeknek szerzője azt fogja tselekedni, a' mit vártattz egy jó Barátodtól.

K. M.

*Plaúдите Pannonidum Mavortia peçora! Vestrum
 Regni Buda Caput, iam Diadema tenet,
 Quid foret? Angelico, quid munere majus in Orbe?
 Hoc Tua Scythica Gens, hoc pia cura tegat!*

Örülly Magyar a' ki ez időt érhetéd
 Hogy a' Koronádat Budán szemlélhetéd,
 Kintsedet kebledben ismétlen vehetéd;
 Örömednek úrját véle nevelhetéd.
 Három száz esztendők el-repültenek már,
 E' kints Budán kívül a' miolta két 's jár,
 De el-jött már egyszer az örvendetes Nyár,
 Mellyben bé-fogadta ezt a' Budai Vár.

Örülly

Örülly Magyar 's vallyon édesé a' Mára,
 Mert mint Koronádat bé-hoztad Budára;
 Ugy szabadságodnak ditsöült Halmára
 El juttz édes Kintsem! hidd-el nem sokára.
 esz' még idő, mellyben a' Magyar szabadság,
 Még az Safoknál-is magasbban repül 's hág,
 Ne fély meg-fértetett szegény Magyar-ország,
 Mert fát az hátadon tovább senki sem vág!
 Lesz még idő mellyben az Magyar' szablyája
 Nem különben mint az Halálnak kaszája,
 Lészen ez Világnak rémitő tsudája;
 Bár agyarkodgyanak akár-kik reája.
 Lesz még idő, mellyben egy Magyar Kavallér
 Más nemzetbélivel kettövel-is fel-ér,
 Fel-támadván benne amaz Magyaros ér,
 Mellyben forr az igaz és mártziális vér.
 Lesz idő mellyben az Magyar Paripának
 Tajtékzik zablája nyeritő szájának;
 Mellyben az liirére a' sárga Csizmának
 Az fél Hóld-is homályt választ ö magának.
 Lesz még az az idő, hogy az Magyar Dáma
 Lészen Európában olly választott ráma,
 Mellyre vonattatik sok Afzszonyság száma,
 Hifzed vagy nem hifzed? de igaz lesz' ám a'.
 Örülly Magyar! 's vigyázz ez drága kintsedre,
 Nem különben mint az két szemed fényedre
 Mert még az Isten-is ezt köti lelkedre,
 Illy Angyali kintset bizván a' kezedre.
 Tudd-meg! azért szorúlt erő az karodban,
 Azért van az *Mársnak* fegyvere markodban,
 Hogy ha ki-akadna ezen Jószágodban,
 Meg-emélsz azonnal búsúlt haragodban.
 Tartsd ezt édes Hazád Palládiumának,
 Melly a' mig lakója lesz' Buda Várának,
 Maradása léssen az Magyar Trójának,
 Bár az Styx vizei ellene zugnának.

Megjegyzések a' Koronáról: „

Az első, vagy az ábrázat felől való részén a' Koronának, a' közbülső leg-nagyobb tornyozaton szemléltetik a' Megváltó ülve; bal-kezében egy Könyvet tart, a' jobbal pedig áldást ad. Feje mellett két oldalról ezen betűk láttatnak: ICXC az az IHCVCXPICTOC Jésus Krisztus. A' Koronának alsó részén, az arany pléh abrantson, jobbik szem felett Sz. *Mihály* Arkangyal képe vagyon ki-szelve, illy oldalírással: OAP MI az az O APXHCTPATHTHOC MIKAXA, mely annyit jelent: Mihály Fő Hadi Vezér. A' bal szem felett pedig *Gábor* Arkangyal képe ötlődik szem eleibe illy oldal írással: OAP ΓΑΒΡΙΗΛ az az O APXHCTPATHHOC ΓΑΒΡΙΗΛ Gábor Fő Hadi Vezér. Ezentúl láttik a' Szent *Demeter* Képe, hátrább *Konstantin* Fejedelmé, a' hoi BACIAEVC (Uraikodó), nagy betűkkel, nem pedig kitsinokkal vagyon írva, mint *Kolár* állította.

Itt, a' Szent Koronáról írt Versek után leltünk egy meg-érdemlett helyet, egy N. Enyedi Réf. Dedk N. Nádasdy István Verseinek, mellyeknél még könnyebb észszel és egyenesebb Magyarsággal írt Verseket nem igen olvastunk az előttünk esmeretes nyelveken.

Didó Panassza.

Nagy Isten! mi dolog, hogy a' Te vesszödnek
Súlja alatt a' hiv szivek így vesszödnek?
Látom az igaznak nints halzna, se bére,
Mert Te kinzó mérget öntesz a' sebére.

Eg! így vagy menyköved' tzelját el vétetted,
 Midőn azzal szívem' kedvét el vétetted :
 Vagy pedig haragad éppen réám tzelaz,
 Ah refzketek! mivel rettenetes tzel az.
 Sajnáljátok forsom', kik körül állatok,
 Bámúljátok rajtam érzékeny állatok !
 Most látom hogy a' mit Szerentsém rég szialett
 Annak fényellége tsak fekete szín lett.
 Ilyen a' Szerentse, a' mit Ő palástal,
 Azt bé szokta fedni szép színű palástal.
 Ha olyan irigy vagy *Párkám!* hamar fonnyad
 Az orsót, mert *Didó* virágjába fonnyad.
 Fonnyadok, hervasztván el nyomorúlt voltam
 Mellyben az is bánom, hogy Szerentsés voltam.
 Ha kedves napjaim' számlálását elől
 Kezdem, a' fájdalmas emlékezet el öl.
 Hol vagytok vig órák, 's hát az a' főbb Vagyon
Eneás, hiv szívem mond meg, hogy hol vagyon?
 El ment a' kegyetlen, és *Kartkágót* pusztán
 Hagyta, hogy hiv Társsa haljon meg e' pusztán.
 Hitetlen *Eneás!* hát ugyan e' végre
 Jöttél e' hogy *Didót* juttassad e' végre?
 Ki gondolta volna hogy én olyan veszttem'
 Keresem, a' mellyben életem' el veszttem?
 Bámúltam meg vallom ezen jámbor férjen,
 Nem tudtam, hogy hozzá tsalárdság is férjen.
 Hallottam, hogy kevély volt *Trója*; de kivált
 Most látom, *Eneás* azok közül ki vált.
Eneás el pusztúlt, *Trójai* maradék !
 A' kinek még én is prédául maradék,
 Mi tagadás benne: szerettelek, 's azért
 A' mit nem is véltem, látom, hogy most az ért.
 Ah bánattal tellyes köszikla hafadék !
 Reád emlékezvén majd ketté hafadék.
 Atkozott légy mind Te, mind pedig más hajlék,
 Mellyben *Eneásnak* ortzájához hajlék.
 Régi örömemet jelentő vig alztal,
 Emlékezeted is hijába vigasztal.
 Hányattassék széllyel az a' vétkes szoba,
 Mellyben *Eneásul* állottam vólt szoba.

Ah tsalárd Bárátom! tudom én mit jelent

Az, hogy *Mercurius* Tenéked meg jelent.

Némelly tekintetben az ártatlan szem, lél

Olly dolgot, a' mellyet más bámúlva szemlél.

Belzéded Izivednek hijába fest ékes

Szint, mert nem kell nékem a' sziv, ha festékes

A' két Izinnel festett sziv az ajándékon.

Kap, és örül mikor adnak ajándékon.

A' haládatlanfág minden álnok hátra

Igy van írva: ne nézz se elé, se hátra.

Te is, hogy hajódat meg igazítottam,

'S költsönös hivatásra szivemet itt attam;

Meg vetfz ah kegyetlen! 's éretted a' lassán

Közelgető halál jó hogy el alassan.

Halálós nyögésim millyen sokat érnek,

Meg tudod, Fátumid mikor útcél érnek.

Meg emlegetfz engem' a' mikor az átok

'S a' búsult ég együtt kinozza hazátok.

Még eszedbe jutok, a' mikor a' gálya,

Mellyen mélsz, a' szélnek mérgét alig álja.

Akkor szanfz engemet, 's bámúlfz a' szélvélzen;

Mert helyettem bosszút rajtad a' szél vélzen.

Azt kívánom: *Eurus* hogy fel háborítsa

A' tengert, 's hajódat vízébe borítsa.

Félelem 's fájdalom tsupán e kettőtől

Revegj, mivel álnok Izived is kettőt öl.

Félj hogy a' Tengerbe merül az a' birtok,

A' mellyet Te; és más több Társaid birtok.

Fájlald, hogy el hagytad szegény *Didót* árván,

És meg nem esett vólt kő Izived ez árván.

De mi közöm nékem Hitetlen! Te veled?

Mert Te tsak szüntelen kinomat neveled.

Vigyétek Izelek! mert meg fogja ő lelni

Kinos végét, engem' ha meg únt ölelni.

Hogy én azt kívánom; azzal nem vétkezem,

Ha magam' meg ölöm, azzal sem vétkezem.

Te pedig Hitetlen! tudd meg, hogy egy mérték

Van az Égben, mellyel bünödöt meg mérték.

Háládatlan Lélek! egygy olyan érdem lessz

El téve számadra, a' mellyet érdemlessz.

Es ha Te Kegyetlen! így bántál itt vélem,
Kinos szenvedés lesz jutalmad úgy vélem.

Vadasdy István.

Gróf HADIK ANDRÁS életének rövid leírása.

Gróf Hadik András fia vala egy hasonló nevű Magyar Kapitánynak; született 16 dik Octob. 1710. Tanult elsöben törvényt; de azután katonaságra szánta magát. Már 1738-ban Auszriai szolgálatban hartzolt a' Török ellen; éppen ekkor Laudon is az Orosz Udvarnál Münikh vezér alatt katonáskodott, és így együtt tanulták a' Török ellen hadakozást, ettöl fogva az idulatoknak hasonlatossága tartós barátságot szerzett közöttök. — 1744-ben Jan. 22-dikén Gróf Hadik a' Beleznai Húszár Regimentnél Obesterré lett. 1745-ben hirt szerzett magának, midön Erbstattnál a' bé-sántzolt Frantziákra ütött, és majd 1748-ban egy tsoport Frantziát, kik hadi készületekkel Bergoptzomba igyekeznek vala széllyel vert. 1747-ben Generál Májorrá lett, és 1754-ben a' Generál Gilányi halála után az Eperjesi táborban egy Húszár Regimentnek tulajdonosává lett; azon Rgmtnek forma ruhája vala kék szín, sárga hajtókára. Utoljára 1756 ban Nov. 10-dikén Feldmarsallá lett. — A' hét éztendös háboruban gyakor izben adta hadi tudományának jeleit; 1757-ben egy Pruszszus serget talpig meg-vert, a' hol Generál Vinterfeld is életét vesztette.

Nevezetes tselekedete völt Gróf Hadiknak, midö 4000-böl álló sereggel, az alatt mig Fridrikh Naumburgban a' Frantziáknak mozgásaira figyelmezne, Octob. 6-dikán 1757-ben úgy mint a' maga Neve napján, a' Pruszszusok ézfre nem vették, oly hirtelenséggel Berlinnek kapuja előtt termett; ezen Fő Város gyenge kö-falakkal és nagy részént sorompókkal vala környül véve, és 2000-böl áll vala benne az örizet: a' Királyi Familia Gr. Hadiknak véletlen meg-érkezése; hallván leg-ottan Spandauba rejtezett. Gr. Hadik a' Vároli elsöbben felkérte, de meg-nem nyervén, a' Könniki és Kotihusi

husi kapukra egyszermind ráütött, a' forompókat le-lövöldöztette, és a' külső Városba bé rontott. Itt az őrizettel tsatára menvén a' dolog, abból 800 at le aprított, és 400 at 6 zászlókkal edgyütt elfogott, és e' szerint *Berlint* meg-vette. Hirül hozatván azonban, hogy az *Anhalt* Defszauai Herzeg feles Pruszszufokkal érkezöben volna; Gr. *Hadik* 24 óra múlva Berlinből ki-vitte seregét, kérvén Berlin Várofsától 300-ezer forintokat tűz-válságul, hogy t. i. a' Város pörre nem égette: ezen pénznek egy részét mindjárt meg adta a' Város, a' más részéről pedig kötelező levelet adott, nagyon betsülte Berlin ezen gyözedelmesnek nagy lívét, és a' katonáknak minden prédálástól meg tiltatását; a' pénznek el maradtott része iránt azután meg-kérdezte Berlin *Fridriket*, hogy tartozzéke fogadásának állani, és *Fridriknek* meg-egyezéséből meg-küldetett Gr. *Hadiknak* a' hátra lévő pénz is. — 1758-ban Mártz. 7-dikén Gr. *Hadik* a' *Maria Theresia* Rendjének Nagy Keresztjével ékesített. Sept. 5-dikén meg-vette Pirna és Sonnenstein várát. Dec. 19-dikén Lovaság Generáljává tétetett.

A' hét éztendőös háboru után 1774-ben Auguszt. 5-dikén Szebenbe ment Gr. *Hadik* Erdélyi Komendórozónak, mellyet 1768-ig olly dítisérettel folytattott, hogy ottan hallhatatlan lézen jó emlékezete. 1768-ban, a' tulajdon Regimentje fel-osztatván, más Húszár Regimentet kapott, mely máig-is *Hadik* Regimentjének hivatik, ennek forma ruhája kék, fekete prémmel, sárga gombokkal, Stabja vagyon Troppauban. Majd Gallitziai Gubernátorrá lett, a' hol mind a' Hadi, mint a' Polgári dolgokat igen érdemesen folytatta. Igy Gróf *Hadik* a' tisztségnek léptsöin mindég felyebb felyebb hágott, Rom. Sz. Birodalombéli Gróffá Ts. K. Titoknokká, Báts Vármegy' Fő Ispányjává. 1774-ben Mártz. 17-dikén Feldmarsallá lett, és Julius 25-dikán a' Hadi Tisztségeknak leg-felsőbb grádittsára lépett, u. m. az Udvari Fő Hadi Tanátsnak Praesidensévé lett. —

((A' többi következik.))